

ST. OLAV

Påsen 2001

ST. OLAV

Innhold:

3	Hør alle himler	<i>Petter Dass</i>
4	Påske	<i>Michael McGregor</i>
6	John Henry Newman - en kirkefader for det 21. århundre	<i>Aage Hauken o.p.</i>
9	“Å bli menneskelig” - en bok av Jean Vanier	<i>Ingunn M. Wreden Kåss</i>
12	Katolsk ekteskaps- og familiekontor - kommet for å bli?	<i>Magareth Bergman</i>
14	Dyptloddende om det katolske presteskap - problemer og løsninger	<i>Baby Johannessen</i>
16	Spennende standardverk om Augustin	<i>Liv Hegna</i>
21	Pave Pius XII og jødene - nok en gang	<i>UKJ</i>
23	“Have you heard about Martin Luther?”	
24	Glimrende bok om to teologers samarbeid	<i>V. og E. Guldager</i>
25	Ekstraordinært kirkelig “toppmøte”	
26	Etter lang saumfaring: Teologisk nybrottsmann får igjen ta ordet	<i>UKJ</i>
27	Emmaus	<i>Gunvor Hofmo</i>
28	Musikk i påsken	<i>Trond Bjerkholt</i>
32	Blikk på tiden	<i>Observatoria</i>

Fra "Lov Herren" - katolsk salmebok:

† Peter Dass ca 1700
‡ Lars Roar Langlet 1992
‡ Ansbach 1664

486

Hør, al - le him - ler, du jord, la deg mer - ke,
hør hvor - dan lø - ven av Ju - da den ster - ke

hør, al - le folk un - der so - len som bor, Her - ren
ned - ad med sei - er til hel - ve - de før:

be - rø - vet all fyrs - te - doms vel - de. Ån - de - ne måt - te for -
fer - det unn - gjel - de. Hal - le - lu - ja! Hal - le - lu - ja!

2 Helved som fast var forskanset med porte, / helved som var et befestet palass, / helved som lå så utrolig langt borte, / sirklet av svelgende dyp og morass*, / helved som vel var forvaret med graver: / Lammet av Sion erobret det haver. / Halleluja! Halleluja!

3 Solen på himmelen lukket sitt øye / den dag da solen på korset gikk ned. / Da stod naturen i dobbelte møye, / dobbelt formørkelse var der da skjedd: / Men på vår påskedag så man opprundne / begge de soler som syntes forsvundne. / Halleluja! Halleluja!

4 Etter fornedrelse skal vi opphøyes, / solen skal skinne når regnet er endt, / heder og ære deg Kriste tilføyes, / ti ved oppstandelsen ble det bekjent / at du Guds Høyestes Sønn monne være / som over fienden seiret med ære. / Halleluja! Halleluja!

5 Har du deg bøyet av kalken å drikke, / mandig ditt hode nu løfter du opp. / Grav og forråtnelse skadet deg ikke, / vise det kan din forklarede kropp. / Alt det deg syntes å være til mode**, / har dog Vår Herre omvendt til gode. / Halleluja! Halleluja!

6 Tiden vil Herren ei lenge forhale, / tredje dag alt du av graven oppstår, / hva er om tre dages forløp å tale, / hva kan de regnes mot evighets år? / Gladelig vil vi med Herren forneds, / at vi med Herren og evig kan hedres. / Halleluja! Halleluja!

7 Aldri er kornet i mulden så lenge / at vi ei spirende oppvekst får se. / Blomster ved sommer skal lokkes av enge, / som lå bedekket med vinter og sne. / Så skal og blomstre de smuldrede kropper / som vi forvisnet i støv lot innstoppe. / Halleluja! Halleluja!

8 Fisken skjøt Jonas av buken på stranden, / så skal av jorden de døde tre frem. / Er du, min Frelser, av graven oppstanden, / skal jeg oppreises og følge deg hjem! / Hvor der er rot, vil der og vokse grene. / Salighets frukter vil du oss forlene! / Halleluja! Halleluja!

* sump

** til skade, imot

4 Oppstandelsen: bilder og inntrykk

Se oss for deg, om du kan: Syv Scisterciensersøstre og en munk på en liten bakketopp utenfor vårt midlertidige kapell på Tautra - i grytidlig morgenmørke. Det er ca. klokka fire påskemorgen, og vi forbereder oss på å feire påskevigilien. I et forsøk på å tine min numne hjerne, prøver jeg desperat å forestille meg Maria Magdalena ved Jesu grav denne "første dag i uken" (Joh 20,1), men det hjelper ikke særlig. Det hun fant, var bare skuffende. Når jeg tenker etter, var hun ikke engang ute etter å finne en oppstandne Kristus!

Det er kaldt. Svært kaldt. Isnende vind, skarp som et knivblad, kommer farende over fjorden fra nord, rett gjennom våre liturgiske klær. Vi skjelver der vi står. Hender og fjes kjennes nærmest følelsesløse. Hvorfor kan ikke en opplyst og medfølelysende biskop introdusere pelsforede liturgiske vanter i disse nordlige egne!

Ikke for å gjøre for mye ut av det, men noen av oss (i hvert fall en!) ønsker faktisk at vi var et annet sted denne morgenstund. Stemningen er avgjort ikke frydefull. Noen flere har sluttet seg til vår lille gruppe. Hvorfor er de kommet? Hva ser de etter? Et eller annet tegn på den oppstandne Kristus?

En søster ute på fløyen prøver tapert å holde liv i den lunefulle ilden som påskelyset skal tennes med,

Michael McGregor - er irlender, scisterciensermunk og prest for nonnene i Mariaklosteret på Tautra i Trondheimsfjorden; for tiden er han også "fast løsarbeider" i St. Olav.

men vinden får flammene til å lue opp så røyk og gnister driver - særlig retning oss. I den bitende vinden er tanken på å stå i lys lue ikke helt uten en viss tiltrekning!

Just som alt er klart, kommer en eller annen på at vi trenger lykt når vi skal lese bønnene der i mørket. Nok en forsinkelse! Så mange detaljer å huske på. Oppstandelsesgleden - om den er der - siver raskt ut med irritasjonen over små detaljer. Endelig - og nå føles føttene som om de ikke lenger makter bære oss - kan vi begynne.

"Kjære brødre og søstre i Kristus, i denne hellige natt da vår Herre Jesus Kristus gikk fra døden over til livet, innbyr Kirken sine barn som er spredt over hele jorden, til å møtes for å våke og be..." Ordene borer seg inn i min frosne hjerne: ingen annen natt i året er som *denne* kalde, mørke, høyst alminnelige natten. Denne natten er hellig fordi vår Herre Jesus gikk fra død til liv! Noe jeg har lest et sted, melder seg: "Det guddommelige finnes bare i det alminnelige. Hellighet er en underlig ting. Jo større den er, jo mindre legges den merke til."

Det er derfor vi er her. Vi gjenkaller i erindringen, vi minnes og gjør nærværende på symbolsk vis det som skjedde den første påskemorgen og meningen med det. Verden generelt legger kanskje ikke merke til slik en hellig natt. Ikke så med dem som tror - brennende og glødende - på den oppstandne Kristus.

Nå føler jeg sterk sympati for Maria Magdalena. Hun som den gang, i motsetning til oss i dag,

ikke hadde noen anelse om betydningen av den tomme graven. Det hun lette etter var et lik, de dødelige rester av en som hadde elsket henne og gitt hennes liv mening. Senere samme morgen, da den oppstandne Herre møter henne, gjenkjenner hun ham ikke. Hvordan skulle hun i det hele tatt kunne forstå at han hadde gått fra død til liv?

Tanken rister meg våken: Den første oppstandelsesmorgen var en dyp og bitter skuffelse for alle. For Peter og de andre - for de kunne rett og slett ikke forstå Skriftens ord om at Jesus måtte oppstå fra de døde (Joh 20,9). Heller ikke de to disiplene på vei til Emmaus skjønnte det, fylt som de var av sorg over korsfestelsen og av tanker om alt det som hendelsene på Kalvarieberget hadde satt en sluttstrek for. "Vi hadde håpet at han var den som skulle befri Israel" (Joh 24,21).

Verken de eller noen andre tenkte tanken "oppstandelse". Ingen glade englekor fylte himmelen med jublende "alleluja, alleluja". Riktignok forteller evangeliet om engler som viste seg for kvinnene og fortalte at Jesus fra Nazaret, den korsfestede, var oppstandne. Men evangelisten Johannes' versjon passer bedre med min virkelighet og sinnstemning her og nå.

Nå er det store, tunge påskelyset ellersignet og de underfulle ordene uttalt: "Kristus i går og i dag. Begynnelsen og enden. Alpha og Omega. Ham tilhører tid og evighet. Hans er æren og herredømmet i evig tid."

Den ærefryktinngydende herlighet i dette majestetiske utsagn gjør

Ja til lidelsen?

“Vi kristne burde gjøre et oppbrudd fra det falske guds- og menneskebilde som fortrenger lidelsen, ” skriver Joachim Grün, forstander i Peterstiftelsen, i “OVER ALT”, tidsskrift for bønn, meditasjon og Kristusmystikk.

“Det bibelske materialet og den kristne erfaring viser at lidelsen er en unngåelig

del av vårt innerste Kristusforhold, og derfor blir særlig tydelig gjennom Kristusmystikken.

Men en forsonet omgang med lidelsen må samtidig i høyeste grad skje selvkritisk, og også opplyst ved den kritikken mennesker med rette har inntatt mot misbruk av lidelsen. Bare da kan Kristus æres ved at vi sier ja til å lide,” skriver Grün.

Apostlenes gjerninger

Over 80.000 mennesker har sett den drøye to timer lange forestillingen med Svein Tindberg, kan vi lese i *Vårt Land*. Som også minner leserne om at Kjetil Bang Hansen i sin tid fikk Kritikerprisen for forestillingen. Nylig ble den også vist i USA: i New York, Houston og New Orleans. Siste sjanse til å se forestillingen her hjemme, blir på Oslo Nye Teater i påsken, noen steder på Østlandet i april og i Longyearbyen på Svalbard i juni.

inntrykk på meg hver gang jeg minnes det. Stemningen begynner å lette litt, men hjerne og hjerte er ennå kalde, følelsesløse og mørke. Jeg sier: “Kristi, den oppstandnes lys, spre hjertets og sjelens mørke.”

Jeg ser for meg Maria Magdalena som sønderknust løper av sted til Peter og Johannes og de andre disiplene med nyheten om at “de har tatt Herren bort fra graven, og vi vet ikke hvor de har lagt ham” (Joh 20,2). Det har ikke gått opp for henne ennå at han er stått opp fra de døde. Litt senere, ved den tomme graven, gjentar hun nesten de samme ordene for de to englene som spør hvorfor hun er så sorgfull (Joh 20,13).

Og så er det hun snur seg bort fra graven og ser Jesus, men hun gjenkjenner ham ikke. Så merkelig! Ingen av dem, verken Maria eller Peter eller Johannes eller noen av de andre disiplene gjenkjenner den oppstandne - ikke før han lar dem ta på og røre ved. Først da, når de virkelige ser ham, blir de troende.

Den klossete og noe ubekvemme prosesjonen med påskelyset ned til vårt lille kapell begynner. På veien ned den nesten loddrette trappen trækker jeg minst to ganger på albaen min, vakler og er nær ved å falle. Jeg klarer likevel å redde påskelyset og føler en stor lettelse idet jeg når inngangsdøren. For tredje og siste gang synger jeg så høyt opp i registeret som min stemme makter “lyset fra Kristus”, og etter svaret “Gud være lovet”, går flammen fra det nye påskelyset fra hånd til hånd helt til det lille kapellet stråler i skinnet fra de mange lys, som

igjen lyser opp hvert enkelt ansikt.

Mens jeg ser på disse ansiktene, fulle av tro der i skinnet fra påskens lys, står bildene fra den første oppstandelsesdag ennå for meg. Jeg føler taknemlighet overfor Maria Magdalena og den andre Maria og Salome, overfor Peter og Johannes, de to Emmaus-disiplene og alle de andre disiplene som Jesus viste seg for etter sin oppstandelse fra de døde. Disse menn og kvinner, *de første troende*, måtte først gi slipp på alle falske håp og urealistiske forventninger før den oppstandne Kristus lot dem få se ham. Følelsen av desillusjon, av brustne håp, av nederlag, frykt og engstelse skulle komme til å melde seg hos dem igjen og igjen til tross for det trøstende synet av Jesus, et syn som fylte dem med redsel og glede på samme tid.

De måtte vente helt til pinse før de endelig ble styrket og bekreftet i sin tro. Først da kunne de modig og uten frykt forkynne det gode og nye budskap om en oppstanden Kristus - og til og med føle seg “lykkelige over å bli vanæret for Navnets skyld” (Apost. gj. 5,41).

Kristi oppstandelse endrer ikke virkeligheten. Den forandrer oss ved å gjøre oss i stand til å gå ut og vitne om at døden ikke lenger har det endelige og definitive ord. Kristi oppstandelse har ikke utryddet lidelsen i verden. Den er der fremdeles i rikt monn, men nå kan den ha en mening som viser ut over den selv.

Var det Pascal som sa at Kristus lider helt til verdens ende? I vår nåværende tilstand dør vi med Kristus og står opp igjen med ham. Det er han som i denne påskennatt helt og fullt har gått fra død til liv. Å feire den oppstandne Kristus' påske betyr å godta smerten ved vår menneskelige begrensning og den nøkterne erkjennelse at det er mangt vi ikke kan endre. Men la oss forandre det vi kan: oss selv! Finnes det en større utfordring?

*H*erre, åpenbar deg for oss slik Hat vi kan gjenkjenne ditt nærvær i alt som er godt og tjenlig. Hjelp oss å se det hellige i våre brødre og søstre. Hjelp oss til å være vitner i dagens verden om at du sannelig er oppstanden. Alleluja!

John Henry Newman (1801 - 1890)

Observante lesere tør ha lagt merke til at både St. Olav nr. 1-2: 2001 og 3: 2001 inneholdt ord av kardinal *John Henry Newman*. Ingen tilfeldighet: Den 21. februar var det 200 år siden denne skjellsettende teolog, forfatter, konvertitt, kardinal (helt på tampen) ble født. Naturlig derfor å be vår hjemlige Newman-kjenner, pater *Aage Hauken* (se bl.a. hans bok om "Moderne kirkefedre", St. Olav Forlag 1995) om noen ord om denne katolske nytenker. Som, ifølge pater Hauken, "tilhører det enogtyvende århundre heller enn det nittende (-) en moderne kirkefader for alle som tror at vi på ingen måte har fattet hele dybden og bredden i det kristne budskap, selv etter to tusen år".

DET ER I ÅR to hundre år siden Newmans fødsel. Jubileet blir minnet verden over, ikke bare av katolikker, men av alle kristne, fordi han tilhører hele kristenheten, på sin personlige måte.

Fra en lavkirkelig engelsk bakgrunn fant han via lærde studier veien til Den katolske kirke. Det spørsmål som hele tiden drev ham i denne retning, var formet av patristiske studier: Hvor finner jeg oldkirken i dag - i dagens kirkesamfunn? Til tross for alle de begrensninger som Den katolske kirke hadde i hans tid, fant han frem til at det var her, i Den romersk-katolske kirke, at oldkirken levde videre i synlig forstand, ikke bare som et skjult ideal. Dette var selvsagt et stort skritt å ta, og det forårsaket litt av et jordskjelv i hans egen kirkelige samtid.

På en måte hadde han vært innom alle kirkelige varianter på denne sin ferd: Utgangspunktet i bibelkristendom (som han kaller det), høykirkelig anglikanisme (Oxfordbevegelse),

den ortodokse kirke (som han hadde hatt anledning til å iakttas under reisen i Middelhavet), og Den katolske kirke, som nylig var blitt gjenetablert i England etter et langt avbrudd. Men han var ingen "teologisk reisende" i vanlig forstand, slik mange har vært det i moderne tid. Han har et utgangspunkt som er alexandrinsk patristisk teologi, og som har vært formativ for selve reisen. Under årene i Oxford, som rektor ved universitetskirken St. Mary's, har han lest kirkefedrenes skrifter i utstrakt grad. Og det er dette som er reisens utgangspunkt. For den gir ham ingen hvile i den kirkesituasjon han selv befinner seg i. Fra et temmelig antiromersk utgangspunkt nærmer han seg skritt for skritt en posisjon som han gjenkjenner som katolsk.

Vi kan rekonstruere denne ferden i stor detalj, siden han hele tiden skriver om seg selv, og fordi andre samtidig skriver så mye til ham og om ham. I det hele tatt er Newman utlevert til ettertiden i en sjelden

1801 - 1890

John H. card. Newman

grad. Vi kan så å si følge ham fra dag til dag gjennom et langt liv. Hans brev og dagbøker er utgitt av Oxford University Press og gir oss et så rikt innblikk i denne personen at han på en måte blir en oppsummering av dette århundrets kirkelige og teologiske historie. Selv har han gitt oss en oversikt over utviklingen i sin berømte *Apologia*, en intellektuell selvbiografi.

Ferden er ikke i seg selv oppsiktsvekkende, mange har fulgt en lignende rute, hver fra sitt utgangspunkt, eller skal vi kalle det oppbruddssted? Det nye med Newman er at han i tillegg til å finne frem til Kilden bak alle kildene, også makter å levere bidrag til katolsk tenkning i sin tid, bidrag av forskjellig art (naturlig teologi, dogmehistorie, osv.), som med tiden har vakt atskilkelig oppmerksomhet. Det er særlig

Paven om Newman:

Håper på snarlig saligkåring

I et brev til Englands katolikker i anledning 200 årsjubileet for kardinal John Henry Newmans fødsel skriver pave Johannes Paul II at han sammen med utallige mennesker verden over takker Gud for den gave Newman ga kirken gjennom sitt vedvarende vitnesbyrd. Newman ble født på et gitt tidspunkt og inn en bestemt familiesammenheng, men den oppgaven han ble kalt til å utføre, er aktuell til alle tider, skriver

paven. I 1991 erklærte han Newman for "ærværdig" på grunn av hans "heroiske dyder". Nå håper han på "snarlig saligkåring" og oppfordrer særlig engelske katolikker til å be for det.

Newman ble født inn i en tid full av forvirring, en tid som rystet gamle sannheter, og hvor kristne ble konfrontert både med rasjonalismens avvísning av autoritet og evige sannheter på den ene side, og med fideismes forkvandlede tillit til autoritet og

regjeringsmakt, skriver paven. Inn i en slik verden kom Newman med sin bemerkelsesverdige syntese av tro og fornuft. Newmans søken var gjennomtrengt av smerte og prøvelser, noe som paradoksalt nok ikke tynget og tæret, men i stedet styrket hans tro på Gud og bekreftet hans overbevisning om at Gud ikke gjør noe forgjeves. I siste instans var det derfor mysteriet om Jesu død på korset som gjennomtrengte Newman - det var kjernen i hans misjon, skriver paven.

- en kirkefader for det 21. århundre

7

ett bidrag som er blitt trukket frem i forbindelse med en stadig voksende interesse for denne engelske teologen: Vi sikter selvsagt til hans arbeid om kristendommens doktrinære utvikling, slik han rekonstruerte denne ut fra de kilder som var tilgjengelig på hans tid: *An Essay on the Development of Christian Doctrine*, fra 1845, året da han ble innlemmet i Kirkens fulle felleskap.

Det er blitt skrevet svært meget om dette arbeidet, om riktigheten av hans rekonstruksjon og om hva som

*Vi er alltid underveis,
slik Newman selv var det,
og slik han selv så det:
"Here below to live
is to change".*

er subjektivt eller objektivt i denne prosessen. Men det er først og fremst konsekvensene av en slik utviklingstanke innenfor det læremessige aspektet som har fanget moderne menneskers oppmerksomhet. Dette fordi en slik utviklingstanke står oss selv så nær. På denne måten er Newman blitt en moderne kirkefader for alle som tror at vi på ingen måte har fattet hele dybden og bredden i det kristne budskap, selv etter to tusen år. Hvorvidt Newman selv ville si seg enig i en slik utvidelse av hans tankegang, er en annen sak. Men han var opptatt av det moderne spørsmålet om hvorvidt dogmet om pavens ufeilbarlighet (i uttalelser *ex cathedra*) kunne knyttes til en slik oldkirkelig kime.

Igjen har det vært populært å påpeke sammenhengen mellom Darwin og Newman i så henseende: For dette at en idé ligger lik en kime i et opprinnelig (primitivt) budskap og med tiden skal få vokse i all sin fylde, er noe vi forbinder med moderne biologi. Slik sett er han en moderne kirkefader i mer enn en mening av ordet. Kimen det her er tale om, er kristendommen som et helt katolsk fenomen: For alle mennesker (globalt), for all skapningen (kosmisk), for hele mennesket (mystisk).

I vår tid er det vanlig å se det slik at de kristnes tilegnelse av kristendommens budskap - som i bunn og grunn er Jesus Kristus selv, han som er Guds Ord - har modnet og vokst med tiden. Eksempelene står formelig i kø straks vi begynner å reflektere litt over dette. Det antikke samfunns mest brutale aspekter - gladiatorkamper og dyrekamper - blir avvirket under det kristne senromerriket. Men vi må til nyere tid før de kristne innser at slaveriet er galt (i NT er det ikke tegn på en slik utvikling), for denne etappen tilhører det 19. århundre. Likeledes konstaterer vi at kvinnes frigjøring er et helt moderne fenomen i politisk og åndshistorisk forstand.

Å ville konkludere med at vi der ved står ved veis ende, er å misforstå Newman så vel som Evangeliet. - Vi er alltid underveis, slik Newman selv var det, og slik han selv så det: *here below to live is to change*. Og jo oftere vi forandrer oss, desto bedre blir vi, lyder fortsettelsen (fritt gjengitt). Vaticanum II understreket på sin egen måte at Kirken fortsatt er underveis, ikke bare i til-

pasningen til vår egen tid, men i selve tilegnelsen av Evangeliet (slik for eksempel deklarasjonen om religionsfriheten vitner om).

I dag vil en videreføring av dette prinsippet - doktrinær utvikling - måtte favne mange tidstypiske aspekter. Vi kan nevne de mest opplagte i form av noen spørsmålsstillinger. Hva med minoritetenes rettigheter på forskjellige plan? Hva med de rike lands utnyttelse av fattige land (et tema Jesus uten tvil behandlet indirekte)? Hva med kvinnes mulige roller innen Kir-

*Er det ikke hele tiden
tale om
å se konsekvensene
av den Sannhet
vi bekjenner med munnen?*

ken - er de uttømt? Hva med kirkestrukturelle spørsmål som episkopatet og pavedømmet? Hva med ordenslivets nye mulige former i vår tid?

Men doktrinær utvikling skal vel ikke begrenses til den historiske dimensjon alene? Hva med "grønn" teologi: Økoteologi, utviklingsteologi, kvantumteologi, Gaiateologi - dyreteologi? Er det virkelig slik at Evangeliet om Jesus som Kristus ikke angår vårt forhold til naturen? Er det ikke heller slik at vi har forsømt dette aspektet (kosmisk teologi) i en grad som gjør at vår egen eksistens på jorden begynner å bli truet - som konsekvens av at vi øde-

Vårt behov for stillhet

"Jeg tror at den moderne effektiviteten er i ferd med å spise oss opp," sier Magne Barth, utenlandssjef i Norges Røde Kors, i et intervju i Verdibørsen (NRK P2). Et opphold i Afghanistans hovedstad Kabul - med strengt portforbud og en telefon som sjelden fungerte - ga ham lange og ensomme kvelder. Som i sin tur ga tid til refleksjon og ettertanke.

"Stillheten ga tid til å lytte," sier Barth,

"stillheten rundt deg gjør at tanken ikke blir forstyrret. Kanskje er stillheten et medium hvor tankene kan få vokse? Og er du først alene, kan du kjenne at stillhet er godt. . .

I vårt travle samfunn, med det daglige nyhetsflimmeret, tror jeg det er veldig mange mennesker som lider under dette at de ikke får være alene med seg selv, med sine egne tanker, sin egen refleksjon. Jeg tror det er et grunnleggende behov i oss det at vi trenger stillheten.

Noen nonner ber for meg. . .

"Ja, jeg tror det er mennesker som ber for meg," svarer skuespiller Lise Fjeldstad - på spørsmål fra Vårt Land: Vet du om noen som ber for deg?

"Jeg vet om én," sier Lise Fjeldstad, "og i tillegg er det noen nonner fra Katarinahjemmet som ber for meg. Da jeg spilte hovedrollen i 'Budskapet til Maria', gikk jeg til en nonne på Katarinahjemmet for å søke veiledning. Jeg er glad og takknemlig for at noen ber for meg, fordi jeg tror på bønn."

8

legger jorden (Gaia) og dens ressurser? Hvorfor står det fire paragrafer i den nye katekismen som har sjokkert alle dyrerettighetsforkjempere verden over? Hvorfor står det ikke et ord om vårt ansvar overfor livet på jorden? Dersom vi våkner av vår humanistiske og arrogante dvale: Er det ikke hele tiden tale om å se konsekvensene av den Sannhet vi bekjenner med munnen? For vi sier

*Vi lever i dag
med en autoritetskrise
i Den katolske kirke,
og med synkende medlems-
tall i tradisjonelt katolske
land.*

*Tyder ikke dette på
at vi er sene, altfor sene,
med å ta konsekvensene
av kristendommens
sannhet?*

hver søndag disse kjente ordene: "Ved ham (Ordet i Jesus) er alt blitt skapt".

Spørsmålet Newman til syvende og sist stiller til vår tid er dette: Skal kristendommen ha en fremtid til jordens og menneskenes felles beste?

Hvis ikke, vil i første omgang historien og i annen omgang naturen kanskje kvitte seg med oss.

Vi lever i dag med en større autoritetskrise i Den katolske kirke, og med synkende medlemstall i tradisjonelt katolske land. Tyder ikke dette på at vi er sene, altfor sene, med å ta konsekvensene av kristen-

dommens sannhet? Konsilet trodde seg å ha innledet en dialog med og funnet et felles forum for vår tid. Men dette stemte ikke helt.

I dag er Jesus fattig, farget og farlig. - I dag er Gud grønn.

Vi må altså gå lenger, langt lenger, skynde oss videre, raskt - for det haster.

Og til dette kan utvilsomt John Henry Newman hjelpe oss. Han tilhører det enogtyvende århundre heller enn det nittende. Han er blitt kalt et "usynlig nærvær" under Vaticanum II. - Er det ikke mulig å synliggjøre ham i form av et Vaticanum III?

Lysset fra John Henry Newman

"Hittil er det intet mirakel som trygt kan tilskrives John Henry Newmans mellomkomst. Paven, heter det seg, mener ansvaret for dette hviler på engelskmennene, som ikke har bedt iherdig nok," skriver The Tablet på lederplass i anledning 200-årsmarkeringen for Newmans fødsel. Newman selv ville temmelig sikkert foretrukket en mindre oppsiktsvekkende form for mirakel enn de ekstraordinære hendelser dagens salig- og helgenkårspraksis foreskriver: "en vedvarende kombinasjon av hendelser som i og for seg og hver for seg er høyst forklarlige, men som likevel trekker i samme retning", er mer i Newmans ånd, mener bladet. Og tilføyer: "Den usedvanlige innflytelse denne mannen fortsatt utøver, tør trygt anses som mirakuløs i den betydning."

Men Newman er fremdeles kontroversiell. "Hans intellekt er så finstemt, hans psykologiske spydspiss så velslippt, hans vurderinger så velavveiet - mellom fornuft og intuisjon, mellom hierarki og legfolk, mellom tradisjon og modernitet - at han fremdeles er i stand til å forurolige sine lesere. Ingen har med større styrke hvedet nødvendigheten av læremessige prinsipper innen religionen; samtidig var hans svar til enhver som hevdet at kristendommens sannheter lot seg bevise ad logisk vei, at ingen blir kristen av den grunn."

I et anfall av "convertitis" tok Newman avstand fra den kirke han kom fra, Church of England, men "anfallet varte ikke lenge". I 1874 skriver han at i begge de to halvdelene hans liv kan inndeles i, har målet vært å bringe Romerkirken og Church of England nærmere hverandre. "Og han lyktes i dette delvis fordi han nettopp var så engelsk," skriver The Tablet. Hans først "konversjon" - til aktivt anglikansk, evangelisk engasjement - merket hans teologi for livet: Den erkjennelse at Gud hadde en hensikt, en oppgave for ham. Fra katolsk hold ble han mistenkt for anglikanske sympatier, og hans ord i et brev til (den katolske) hertugen av Norfolk om at "først vil jeg skåle for samvittighet, dernest for paven", sendte sjokkbølger gjennom Roma.

"Hans teologiske metode var historisk, ikke ny-skolastisk - han søkte til kildene, for å holde den katolske kirke, som var blitt redd den moderne verden, åpen," skriver The Tablet. Hans katolske erfaringer var visselig en prøvelse for ham, inntil han, helt mot slutten, ble rettferdiggjort. Han forsikret alltid høyt og hellig at skrittet over til Roma kun skyldtes lydighet overfor sannheten.

"Av alle Church of Englands gaver til den romersk-katolske kirke er Newman den største," avslutter The Tablet.

Om “Å bli menneskelig” - en bok av Jean Vanier

Vi lever i et samfunn som ser ned på svakhet, og som dyrker styrke. Men svakhet er en del av menneskelivet som ingen kommer helt utenom, skriver Jean Vanier i boken *Becoming Human* (“Å bli menneskelig”). Han hevder at ved å akseptere vår egen svakhet og ved å åpne hjertene våre for dem som faller utenfor - mennesker vi ser på som svake, annerledes eller mindreverdige - kan vi oppnå virkelig frihet.

“Denne boken handler om frigjøringen av menneskehjertene fra kaosets og ensomhetens tentakler, og fra den frykten som får oss til å ekskludere og avvise andre.” Slik starter første kapittel i “Becoming Human”, som i stor grad er bygget på Vaniers erfaringer fra bokollektivene l’Arche, der psykisk utviklingshemmede bor sammen med sine hjelpere og assistenter i små fellesskap. Gjennom Jean Vaniers penn møter vi enkeltmennesker som på grunn av sine psykiske handicap aldri har opplevd noe særlig annet enn avvisning, og han beskriver de gjennomgripende forandringene som over tid skjer med dem når de møter kjærlighet og respekt. Når de oppdager at også de har noe å gi andre.

En av dem Vanier forteller om, er Claudia. Claudia var syv år gammel da hun ble mottatt av l’Arche fellesskapet i ett av slumområdene (Suy-

apa) i Honduras. Før det hadde hun tilbragt praktisk talt hele livet i et elendig og overfylt asyl.

Claudia

“Claudia var blind, livredd for nærhet, fylt av indre smerte og fortvilelse. Teknisk sett var hun autist. (...)

Alt og alle skremte henne; hun skrek dag og natt og smurte ekskrementer oppover veggene. Hun virket helt gal (...)

Claudia levde i en fryktelig form for galskap som ikke bør bli idealisert, eller sett på som en port til en annen verden. I l’Arche har vi lært av våre erfaringer fra helbredelse, såvel som gjennom den hjelpen vi har fått av psykiatere og psykologer, at kaos eller ‘galskap’ har mening. Den kommer fra ett eller annet sted, og den kan forstås. Galskap er et høyt skrik, en sykdom. Det er en fluktvei når presset ved å leve i en verden av smerte blir for stort. Galskap er en flukt fra smerte og angst. Men det finnes en orden i kaoset som åpner for helbredelse, om den bare kan bli funnet.

Tjue år etter at hun først kom til Suyapa, besøkte jeg fellesskapet og

møtte Claudia igjen. Da hadde hun det bra. På den tiden var hun en åtte-og-tyve år gammel kvinne, fortsatt blind og autistisk, men i fred med seg selv og i stand til å gjøre mange ting i fellesskapet. Hun likte fremdeles å være alene, men hun var helt klart ingen ensom person. Ofte sang hun for seg selv, og det lå et konstant smil over ansiktet hennes.

Det hendte at hun ble sint når hun følte at hun ikke ble respektert, eller når hun ble satt i en situasjon som fikk henne til å føle seg usikker. En dag satt jeg overfor henne til lunch og sa: “Claudia, kan jeg spørre om noe?” Hun svarte “Si, Juan.” “Claudia, hvorfor er du så glad?” Svaret hennes var enkelt og direkte: “Dios.” Gud. Jeg spurte lederen av fellesskapet, Nadine, hva dette svaret betydde. Nadine sa: “Det er Claudias hemmelighet.”

Det var ensomhet og usikkerhet som hadde bragt Claudia inn i galskapens kaos. Det var fellesskap, kjærlighet og vennskap som til slutt ga henne indre fred. Denne bevegelsen fra kaos til indre fred, fra selv-hat til selv-tillit, begynte da Claudia forsto at hun var elsket.”

Hjertet er aldri “vellykket”

Jean Vanier skriver også om hvordan han opplevde at hans eget hjerte ble forandret i møte med mennesker med alvorlige psykiske utviklingshemninger. Før han ble kjent med dem, var han mest opptatt av effektivitet, vellykkethet og liknende. I møte med disse menneskene fikk han andre verdier, og han gjenfant sider ved seg selv som han trodde var blitt borte. “Jeg tror også at de

Ingrid Maria Wreden Kåss - er cand. mag. og studerer filosofi hovedfag; tidligere redaktør av KU, bladet for katolsk ungdom; en kortere versjon av artikkelen har stått der.

Global apartheid

Den femtedelen av verdens befolkning som bor i landene med høyest inntekt, legger beslag på en vanvittig stor del av velstandskaken, leser vi i "Human Development Report". Slik så det ut på slutten av 1990-tallet: - Den rikeste femtedelen stod for 82 prosent av verdens eksport og 68 prosent av utenlandske investeringer - mot én prosent på begge områdene for dem med lavest inntekt. Den rikeste femtedelen disponerte 74 prosent av verdens telefonlinjer - mot 1.5

prosent for dem med lavest inntekt.

Flere tall, ifølge FNs utviklingsprogram: Trass i enorm velstandøkning de siste 50 årene, øker forskjellen mellom rik og fattig dramatisk, både innen og mellom landene. I 1960 var bruttonasjonalproduktet (BNP) til de 20 % rikeste landene 30 ganger større pr. innbygger enn i de 20 % fattigste landene. I 1997 hadde de rikeste 20 % hele 86 ganger større BNP pr. innbygger enn de fattigste landene.

Lykken finner du dersom...

En ny amerikansk studie viser at popularitet, makt, penger og luksus faktisk ligger helt nederst på lista over folks psykologiske behov. Lykken finner du dersom du føler at du har valgt dine egne aktiviteter og behersker dem, at du føler deg nær andre mennesker og har rimelig med selvrespekt.

Psykolog Kennon M. Sheldon og et helt kobbelt av forskere gransket studenter ved tre amerikanske universiteter for å finne

10

vi oftest ekskluderer fra det normale livet i samfunnet, mennesker med utviklingshemninger, har dype lærdommer å gi oss. Når vi inkluderer dem, bidrar de rikt til våre liv og enormt til vår verden." skriver han.

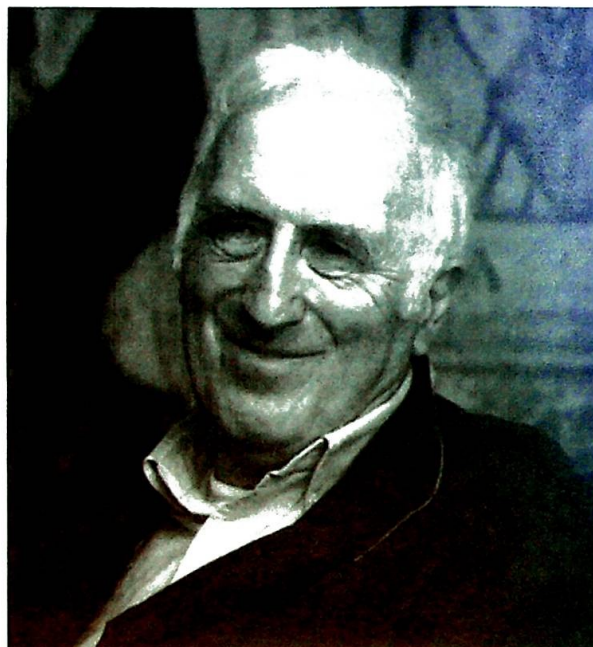
"Hjertet er aldri 'vellykket'. Det ønsker ikke makt, ære, privilegier eller effektivitet; det søker et personlig forhold med en annen, et hjertets fellesskap som består i å gi og motta kjærlighet. Å åpne hjertet slik, medfører sårbarhet og blottleggelse av våre behov og svakheter. Hjertet gir og mottar, men framfor alt gir det.

Hjertet strekker seg ut til dem som er ydmyke, og som roper ut i sin svakhet og sitt behov for forståelse og kjærlighet. Det er det menneskelige hjertet og dets behov for fellesskap som svekker murene som er skapt av ideologier og fordommer. Det leder oss fra lukkethet til åpenhet, fra illusjoner om overlegenhet til sårbarhet og ydmykhet. På grunn av dette kan vi, i stedet for å finne sikkerhet i en gruppe, finne den i hjertene våre, som har funnet en ny indre styrke, en virkelig modenhet."

Svakhet bærer med seg en hemmelig kraft

Jean Vanier understreker at alle mennesker opplever perioder av svakhet i løpet av sitt liv: Vi blir født som svake, hjelpesløse og avhengige babyer, og når vi blir gamle, opplever vi alderdommens svakhet. Også i andre perioder av livene våre kan vi oppleve å være svake. Vi kan bli rammet av sykdom, ulykker, for sterkt press osv...

"Noen mennesker blir rasende av

Jean Vanier tilhører en prominent kanadisk familie; i 1964 oppga han en lovende akademisk karriere innen filosofi og teologi og flyttet inn i et hus i Trosly-Breuil i Frankrike sammen med to psykisk utviklingshemmede menn. Han kalte hjemmet "l'Arche", etter Noas ark, stedet både for tilflukt og for ny begynnelse. . . I dag finnes det over hundre "l'Arche-fellesskap" fordelt på 30 land; Mariahuset i Oslo, opprettet i 1975, er ett av dem.

Vanier er medgrunnlegger av bevegelsen "Tro og Lys", en internasjonal organisasjon som arbeider for å gi utviklingshemmede og deres familier en plass i kirken og samfunnet; organisasjonen finnes i 75 land; her i Norge finnes tre grupper.

Vanier har utgitt flere bøker. Sist han var i Norge var i 1999, invitert av Den norske kirke for å tale til Kirkemøtet i Trondheim.

svakhet; de blir forstyrret av skriket til et barn. Svakhet vekker hardhet og sinne i dem. Like farlig - selv om det ikke er fullt så tydelig - er det at svakhet leder enkelte inn i en eiesyk form for kjærlighet. Men svakhet kan også åpne hjertene våre for medfølelse, så vi blir engasjert i å

skape vekst og velvære for den som er svak.

Å fornekte svakheten som en del av livet, er å fornekte døden, fordi svakheten forteller oss om den ytterste maktesløsheten, om døden selv. Å være liten, å være syk, å være døende, å være død, er forskjellige

hvilke grunnleggende psykologiske behov som folk mener er viktigst. I tillegg ble en gruppe sørkoreanske studenter spurt om det samme, for å se om det var forskjeller mellom kulturene.

Uansett kultur eller tidsaspekt var svarene de samme: Selvrespekt, nærhet til andre, følelsen av å være flink og ha valgt selv hva man driver med, var aller viktigst.

DAGSAVISEN

stadier av maktesløshet. For oss virker de som angrep på livet, så vi forneker dem.

Hvis vi forneker vår svakhet og dødens realitet, hvis vi ønsker bestandig å være kraftfulle og sterke, da forneker vi en del av vårt vesen. Da lever vi på en illusjon.

Å være menneskelig er å akseptere hvem vi er, denne blandingen av styrke og svakhet. Å være menneskelig er å akseptere og elske andre akkurat slik de er. Å være menneskelig er å være knyttet sammen, hver og én med våre svakheter og styrker, fordi vi trenger hverandre.(...)

Svakhet bærer med seg en hemmelig kraft. Ropet og tilliten som strømmer ut av svakheten, kan åpne hjerter. Den svake kan kalle fram kjærlighetskrefter i den sterke. Svarer de sterke med kjærlighet fordi de på en ubevisst måte identifiserer seg med de svake? Vet de, på en eller annen måte, at én dag vil også de bli svake og vil rope ut etter hjelp, anerkjennelse og kjærlighet?

Frihet

I "Becoming Human" tar Jean Vanier også opp temaer som ensomhet og behovet for tilhørighet, som alle mennesker har, og som alle trenger å få oppfylt. Han snakker også om hvilke mekanismer det er som gjør at vi ofte avviser i stedet for å inkludere hverandre. Det dreier seg alltid om frykt, mener han. Og han snakker om frihet. En dyp indre frihet. Om mennesker han har møtt som har virket fri, av og til på tross av svært vanskelige livssituasjoner:

"Noen mennesker ser ut til å ha

Nytt navn: St. Olav Hospital

En avismelding om Regionsykehuset i Trondheim (RIT): Sykehuset skal døpes om. Og går det som sykehushledelsen ønsker, blir det nye navnet St. Olav Hospital Universitetssykehuset i Trondheim.

Det er i forbindelse med omleggingen av

færre barrierer, færre forsvarsmekanismer. Det ser ut til at de i svaker grad er utsatt for tvangsmessige mønstre enn andre. Jeg har møtt fantastiske mødre som virker hele og integrerte. Jeg har møtt vise og vennlige menn og kvinner som er åpne og fri. Jeg har møtt mennesker med utviklingshemninger som har en forbløffende frihet, det virker som om de ikke er fange av fordommer. Jeg har møtt mennesker med mentale sykdommer, som er frie i hjertene sine. De vet at de er syke, men de har forstått og akseptert grensene sine. Jeg har møtt mange mennesker i slumstrøk og i fortvilte situasjoner over hele verden som virker fantastisk frie, uberørte av behovet for makt og menneskelig ære.

Jeg føler ærefrykt for slike mennesker, og jeg elsker og beundrer dem. Det er et Guds nærvær i dem, en vennlighet, medfølelse, helhet og ydmykhet. Hjertene deres er åpne for andre, og kanskje er det derfor de er så sårbare, skjøre og lette å gjøre vondt. Og når de ikke beskytter seg selv, er det ikke fordi de vet de blir holdt i Guds armer?

Denne friheten er for alle. Noen er nærmere den. Andre av oss må arbeide hardere for den fordi vi har sterkere forsvarsverker å overvinne."

Jean Vanier:

Becoming Human
Darton, Longman + Todd
1999

(St. Olav bokhandel har boken.)

sykehusets drift og bygging av nytt sykehus at ledelsen lanserte forslaget om det nye navnet, skriver Adresseavisen.

Dette er et verdig, vakkert og velkjent navn, sa RIT-direktør Valborg Sund da hun gjorde navnet kjent for pressen. Hun la samtidig til at Olavs-arven forplikter.

Til Aten allikevel!

Så får paven komme til Aten likevel, melder italienske og greske medier idet St. Olavs påskenummer går i trykken! Nei fra den gresk-ortodokse kirke til pavebesøk i Aten, het det ved forrige redaksjonsslutt. Men nå: 4. mai kommer Johannes Paul II til Aten på det første pavebesøk noensinne. To dager varer Hellas-besøket, som inngår i pavens etterlengtede reise i apostelen Paulus' fotspor. Etter Libanon, Egypt, Jordan, Israel og de palestinske selvstyreområdene kommer nå Syria og Hellas - siste reise til de bibelske steder i anledning 2000-årsjubileet.

Reisen, først til Syria, blir den 80-årige pavens 93. utenlandsreise. I Damaskus har man arbeidet lenge både på statlig og kirkelig hold med planene for besøket, men lite av detaljer har sivet ut om programmet som vanligvis er kjent ca. to måneder i forveien. Men: Hovedsaken under de 48 timer i Syria blir besøket i Damaskus. Det var på vei dit at pavens navnebror Paulus møtte den Kristus han forfulgte. Gudstjenester og interreligiøse samtaler vet man står på programmet, og både munkene i klosteret Mar Sarkis i Maalula og de kristne i Aleppo ønsker på treffe paven.

Knapp tid til tross: Et spennende besøk. Vil velvalgte paveord fra Damaskus retning Irak, Syria, Tyrkia og Israel med Golanhøydene kunne bidra til varig fred i et område der man strides både om religion, landområder og råderetten over den mektige Eufrats vannmasser? Og hva med behovet for å styrke Libanons territoriale integritet og håpet om demokratisering i Syria? Kanskje bør de osmanniske troppers folkemord på armenierne på den syriske steppe også trekkes frem? Og hva har apostelen Paulus' navnebror å si til dagens atenere?

Margareth Bergman:

12 Katolsk ekteskaps- og familiekontor - kommet for å bli?

"Skriv en 'tiltredelseserklæring,' lød St. Olavs oppfordring til Margareth Bergman da hun sist høst ble ansatt som daglig leder for Oslo Katolske Bispedømmes ekteskaps- og familiekontor. Hun har hatt hektiske måneder siden da, bl.a. fordi hun i første omgang har ett år på seg for å "bevise" kontorets berettigelse. Vel et halvt år etter åpningen konstaterer hun – i en artikkel formet som et intervju med seg selv - at behovene er legio og forespørslene økende. "Og det jeg til nå har sett, er bare toppen av et isfjell," skriver hun.

Hvem er hun så, Margareth Bergman, som ble headhunted for stillingen?

Godt synlig, er hun i hvert fall, der hun rager 1,89 m.o.h. Utover det er hun mor til tre – 28, 25 og 17 år gamle – gift og bosatt i Fredrikstad. Født i 1948 i København hvor hun utdannet seg til sosionom, inntil i fjor høst barnevernskonsulent i Fredrikstad kommune. Hun har tilleggsutdanning bl.a. i administrasjon og økonomistyring, og er godkjent veileder.

- *Meget kompetent med andre ord, og nå skal du løse andres problemer?*

- Det sier seg selv at én person på ett kontor i bispedømmet ikke primært kan gå inn i enkeltfamilier som ekteskaps- og familierådgiver, selv om jeg opplever behovet for en slik tjeneste stort. Håpet er at vi skal bidra til at Kirkens lære om kjærlighet, ekteskap, seksualitet og familieplanlegging skal gjøres tilgjengelig for flest mulig. Utarbeidelse av kurs til forberedelse av ekteskap og også kurs for dem som har vært gift en stund, er ett mål, det er også et ønske å bistå lokalt slik at familier

kan bli kjent med hverandre og støtte hverandre underveis i livet. Kurs i familieplanlegging et annet.

- Men, når det er sagt, så får jeg mange forespørslers fra mennesker som sliter i sitt ekteskap og ønsker å komme videre, og også fra mennesker som har opplevd et samlivsbrudd, og deres informasjon er en indikasjon på hvilke huller vi, som et katolsk foretak, kan fylle.

- *Og hva er budskapet?*

- Det ser ut til at mange føler seg sviktet av offentlige tilbud når vanskeligheter oppstår. De fleste forteller at de har savnet et sted hvor de kan legge frem tro og tvil om sine forhold, og få hjelp til å se muligheter istedenfor primært hvilke tilbud staten gir hvis de går fra hverandre. De savner en "katolsk dimensjon", de savner å bli tatt alvorlig som troende mennesker for hvem ekteskapet er verdt å kjempe for.

- *Hva vil du si at du kan bidra med som for eksempel våre prester ikke kan?*

- Jeg opplever ikke at jeg står i noe konkurranseforhold til våre prester, snarere tvert imot. Men min styrke

... informere om at det faktisk går an å leve etter kirkens lære og nyte seksualiteten som er oss gitt, samtidig som vi er i stand til å beherske den.

er, vil jeg påstå, at jeg ikke er teolog. Jeg kan ikke Kirkens dokumenter på rams, og vet ikke hvor alt står, jeg sitter ikke med fasit og læreansvar, og det tror jeg er en fordel.

- *Og så er det vel ingen ulempe at du er legkvinne og lever i en familiesituasjon?*

- Nei, det er sikkert. Det er lett å latterliggjøre Kirkens posisjoner når det gjelder seksualitet og samliv nettopp fordi de så ofte fremføres av mennesker som selv lever i sølibat.

- *For noen år siden satt du i Pastoralrådet i OKB, og da var du en pådriver i å få utgitt boken om Billings metode på norsk. Enkelte er kritiske til deg av den grunn i den stillingen du har, er du klar over det?*

- Det overrasker meg i hvert fall ikke. Da boken kom ut, ble den i et NRK-program omtalt som årets merkeligste utgivelse, og der er nok av røster også fra katolsk hold som mener at metoden er foreldet. Det er imidlertid en kjensgjerning at den er den billigste og lettest tilgjengelige metode for naturlig familieplanlegging som er på markedet i dag, men

Som kristne det kan seg søma

"Det er enkelte ting jeg ikke våger å skrive om i denne spalten," skriver Kristin Gunleiksrud i spalten "DAMENES" i Vårt Land. "Spørsmål om helvete og homofili, for eksempel... Jeg tør rett og slett ikke... Man kan risikere å bli fradømt både vett og jobb og frelse av debattanter med en voldsom intensitet i de verbale øksehuggene. Og det er kanskje ikke så rart. For det dreier seg om viktige ting. Men det er selvsagt et

tankekors - bokstavelig talt - at få steder faller ordene så hårde som i enkelte strider blant kristenfolket. Der er det ikke snakk om å la 'folket som brøder saman bu, som kristne det kan seg søma!' Bror står mot bror, og jeg er ikke den eneste som viker unna de store skjærmysler," skriver Gunleiksrud.

Likevel våger hun seg på spørsmålet om helvetet: "Jeg tror på en dom. Jeg tror at en gang skal vi alle konfronteres med våre liv (-). Men helvete? (-) At himmelen skal være

forbeholdt den minoritet i menneskehetens historie som aktivt tror - eller har vært så heldige å få tro - på Jesus som Guds sønn, den tanken skrenser i hodet." Overfor evangeliets radikale fordringer ligger mange av oss "dårlig an", men "det gjør i det minste godt å vite at i den grad færene skal skilles fra gjetene, er det ikke ut fra spissfindigheter i teologien", skriver Gunleiksrud. Og avslutter: "Men dette tør jeg nesten ikke skrive om."

den stiller sine krav til utøverne... Bruk av en metode som Billings krever motivasjon og genuint samarbeide mellom ektefellene og forutsetter bl.a. impulskontroll, noe som er lite populært i vår del av verden hvor "jeg'ets" tilfredsstillelse ser ut til å komme i første rekke. Det ønskelige er å gi informasjon om at det faktisk går an å leve etter kirkens lære og nyte seksualiteten som er oss gitt, samtidig som vi er i stand til å beherske den.

- Og dette har du tenkt å nå ut med?
- Daglig konfronteres vi med overgrep, vold og psykiske problemer som jeg mener styrker Kirkens lære om at den stabile familie er den beste base for barn og deres oppvekst. Barn og unge trenger modne voksen-modeller som i sitt daglige liv viser at samlivet også består av uenigheter, som kan løses ved hjelp

unge å skjelne mellom nærhet, kjærlighet og seksualitet. Å leve ut sin seksualitet skal man gjøre i et forhold som er modent for det, det vil si i et forhold der partene er fullt ut i stand til og villige til å påta seg det fulle ansvar for det seksualakten innebærer - både for hverandre og for det eventuelle nye liv. Den lettvinde omgang med sex som ungdom indirekte oppfordres til gjennom reklame, film, tabloidpressen og visse TV-serier, er med på å redusere seksualiteten til en ren behovstilfredsstillelse og en annen form for fysisk aktivitet.

- Mener du at et slikt ansvar og en slik respekt ikke er forenlig med bruk av andre prevensjonsmetoder?

- At dette kan ivaretas i forhold hvor andre prevensjonsmetoder er valgt, er sikkert sant, men naturlig familieplanlegging både forutsetter og støtter opp om viktige mellommenneskelige og samfunnsmessige verdier.

- Du vet at du befinner deg på kollisjonskurs med "verden"?

- Kirkens syn på seksualitet og samliv er åpenbart i utakt med noe som synes å være en grunnholdning i vår del av verden, nemlig at vi er skapt for å konsumere, ikke for å gi. Og der er Kirken ganske visst på kollisjonskurs med rådende tendenser i vår tid, men det er nå en gang min oppfatning at det her ikke er Kirken som bør snu, men verden!

... som tenåringsmor
er det
av avgjørende betydning
for meg å lære unge
å skjelne mellom
nærhet, kjærlighet
og seksualitet.

av samarbeid og dialog i motsetning til oppløsning eller vold. Det dreier seg om opplæring til gjensidig ansvar og respekt, og med 20 års fartstid i barnevernet ser jeg nødvendigheten av å formidle hvor viktig stabile og forutsigbare relasjoner er for menneskets utvikling. Og som tenåringsmor er det av avgjørende betydning for meg å lære

Med sin bok *"The Changing Face of the Priesthood"* har den amerikanske katolske prestelærer, professor dr. philos. Donald B. Cozzens i Cleveland (også med lang erfaring i pastoral omsorg for prester som har hatt problemer, og med prestekandidater), gått rett inn i problemområder presteskapet sliter med – eller bispedømmene, for den saks skyld. Det gjelder både presteskapets vilkår, den enkelte prestens integritet og identitet, prestens behov for menneskelig nærhet i den private sfære, og det gjelder rekrutteringsproblemer og forholdene i presteseminarene.

Boken inneholder for denne anmelder ikke så mange nye påpekninger av tingenes tilstand. Vatikanet kjenner nok til alt sammen, men har foretrukket å tie eller skyve problemene under teppet, eller helst å refse dem som påpeker forholdene.

Når Cozzens bok har vakt slik oppsikt, - og det har den! - kommer det av at det ikke er en "rabulist" som har skrevet den. Forfatteren anses for å være en usedvanlig sindig mann med dyp innsikt i materien. I tillegg vil denne anmelder trekke frem forfatterens varme omsorg for mennesket – mannen – som bærer pretekappen. I boken forekommer overhodet ingen fordømmelser – men der stilles mange meget relevante spørsmål – spørsmål som faktisk også angår det katolske legfolk. Det dreier seg om presterekrutteringen for et nytt årtusen, presteskapets modenhet, bl.a.

Baby Johannessen - er pensjonert journalist med lang fartstid både i norsk presse og i katolsk legmannsarbeid.

med å takle sølibatet, den store andel homofile prestestudenter som etterhvert danner en subkultur i mange presteseminarer, den autoritetstro versus den systemkritiske prest, presters overgrep mot mindreårige, særlig gutter.

Man skal ha klart for seg at forfatteren har tatt utgangspunkt i amerikanske forhold, men Cozzens mener at problemene er allmenngyldige innenfor den katolske kirke.

Det annet Vatikankonsils betydning

Etter Det annet Vatikankonsil endret situasjonen seg dramatisk for de katolske prestene og prestestudentene. Mange forlot sin prestegjerning eller prestestudier. Dette er i dag allment kjent og skal ikke gjentas her i denne anmeldelse.

I dag legges det ikke lenger bare vekt på eksamenspapirer, men skikethet for prestegjerningen. Motivasjonen blir også klarlagt. I tillegg kommer også søkerens seksuelle legning inn i vurderingen.

Forfatteren har et avbalansert syn, men stikker ikke under stol at der i

dag finnes prester i tjeneste som ødelegger mer for Kirken enn de bygger opp i tjenesten. Han antar at de er meget få, men de er synlige, og mange av dem er blitt "kyniske, sarkastiske, ensomme og bitre". Cozzens antar at slike prester dårlig egner seg til å bringe Guds ord ut til menigheten og dermed til verden.

Etter Det annet Vatikankonsil måtte prestene stige ned fra pides-tallen hvor geistligheten hadde plassert seg selv eller hvor legfolket hadde plassert dem. Konsilet hadde definert alle Kirkens lemmer som Guds folk, og det innebar i det praktiske liv at legfolket skulle tas med på råd der de innehadde kompetanse – ofte større kompetanse enn presten har. Presteskapet ble forventet å fordype seg i teologiske spørsmål for å finne sin identitet og sin spesielle spiritualitet. Forfatteren nevner flere steder at dette ikke alltid har vært så lett for den enkelte prest, etter hvert som prestemangelen er blitt prekær, og de gjenværende prester har mer enn nok med å klare de praktiske gjøremål.

Prestenes identitet endres

Forfatteren har satt opp noen hovedmilepæler for presteskapets utvikling, som kort kan skisseres slik: Fra pides-tallen til deltagelse; fra klassisk predikant til bærer av mysteriet; fra en enerådig lederstil til samarbeid i kallet; fra klosterspiritualitet til en sekulær spiritualitet; fra å redde sjeler til å frigjøre menneskene.

Det mest interessante forfatteren her peker på, er at prestenes spiritualitet i mange århundre ble skapt over samme lest som klostrenes –

CHILE: tilgi torturistene

Det ville være bedre for Chile med færre rettsaker mot folk involvert i militærdiktaturet under general Pinochet, især mot dem som drev med tortur, uttalte Chiles nye kardinal, erkebiskop Francisco Javier Errázuriz av Santiago, nylig. Forsoningsprosessen i landet vil gå fortere om folk forsøker å tilgi enn om de går rettens vei. "Overdreven rettferdighet kan avstedkomme urettferdighet," sa Errázuriz. Hans holdning er på lin-

je med Chiles sosialistiske regjering: Nylig ba innenriksministeren chilenerne om å tenke seg om før de evt. går rettens vei.

Kardinalens uttalelse har høstet adskillig kritikk, bl. a. fra menneskerettighetsforkjempere i Chile. Sannheten må på bordet før man kan begynne å snakke om tilgivelse, mener mange av regimeofrenes pårørende. Biskopen av Linares, Carlos Camús, sier at kardinalens oppfordring muligvis kun er myntet på hans eget bispedømme. Spørsmå-

let om evt. rettslig forfølgelse er opp til det enkelte offers familie og - der offeret er en prest - den enkelte biskop, sier Camús. Som understreker at "enhver form for tortur er en forbrytelse, og enhver som er blitt utsatt for tortur, har fått sine grunnleggende rettigheter krenket på det groveste. Derfor er det viktig med solidaritet i denne saken, enten ofrene er legfolk eller prester."

THE TABLET

- problemer og løsninger

15

altså munkenes, ordensbrødrenes målestokk, særlig påvirket av dominikanerne og fransiskanerne. Disse idealer for spiritualitet og praksis passer når prestene lever i en kommunitet, men ikke når de lever i en menighet helt alene eller bare sammen med en eller to andre prester. Modellen passer ikke lenger for menighetsprester, som i dag har mer til felles med de travle katolske legfolk de skal tjene og betjene, enn med klosterbrødre.

Forfatteren har ellers en lengre redegjørelse om ødipuskomplekset og prestene, hvor både Freud og Jung trekkes inn. Forfatterens synspunkter her skulle denne anmelder anta vil være av stor interesse for psykologer og andre terapeuter som har prester i terapi (katolske prester i USA oppsøker kanskje slike fagfolk like meget som amerikanere flest gjør det!). Da denne anmelder ikke er fagmenneske på området, henvises det derfor her bare til at problemstillingen er med i boken, og at forfatteren åpner for nye, interessante synspunkter.

Prestenes selvforståelse

Forfatteren synes først og fremst å være bekymret for menighetsprestenes situasjon. Disse prestene har et press på seg i det daglige med alle mulige praktiske gjøremål som gjør at de ikke har så mye tid til å foreta en særlig grundig "sjelegranskning" for eget vedkommende. Cozzens mener at prestene må finne tid til å granske sitt eget sjeledyp, for ellers kan de ikke finne frem til sin egen identitet. Klarer de ikke det, mister de selvtiliten, og deres kraft som Kristi forkynnere

blir borte. En litt pussig ting er at forfatteren påpeker viktigheten av at prestene går og lytter til hverandres prekener, og at de, der hvor det er mulig, får i stand en slags "inspirasjonsgrupper" for prekener, slik at de kan prøve sine pretekster ut hos hverandre. Da blir de etterhvert også mer lyttende overfor sine egne menigheter. Forfatteren mener at

...mange relevante spørsmål...

*presteskapets modenhet
bl.a. med å takle sølibatet,
den store andel homofile
prestestudenter. . .
den autoritetstro versus
den systemkritiske prest,
presters overgrep
mot mindreårige...*

dette kan gi ny livsgnist når det gjelder prekenen, særlig når årene siger på og presten som sitter alene, taper motet og føler seg "utdatert" i sin prestegjerning.

Prestenes privatliv

Et meget viktig og, så vidt denne anmelder kan bedømme, svært nyttende innslag fra forfatterens side, er det som gjelder den enkelte prestens "privatliv". Det har neppe vært skrevet noe mere ærlig og bevegende om dette emne - prestens nære, menneskelige relasjoner - enn det Cozzens fremlegger.

Den katolske prest som må følge sølibatreglementet - det har han avgitt løfte om - vil ofte føle savnet sterkt av et nært intimt forhold til en kvinne og egne barn. Forfatteren får

meget fint frem at prestene må modnes til bevissthet om sin egen menneskelighet, sin egen seksualitet. Presten må akseptere sin manndom og samtidig bøye seg under sølibatskravet, men ikke undertrykke sine dypeste følelser for nærhet til et annet kjært menneske. I vår seksfikserte tid forveksles ofte følelser med seksuell utfoldelse. Forfatteren gir gode eksempler på nære vennskapsforhold for presten, hvor dype følelser er involvert, og hvor presten modnes til en sterk og fri personlighet. Den risiko som følger med dette, er frustrasjon hos den annen part, som kan komme til å lide. Derfor mener Cozzens det er viktig at presten velger sin hjertevenninne - eller for de homofiles vedkommende, sin hjertevenn - med omhu!

Cozzens mener prestenes behov for nærhet og ømhet for å kunne modnes i sin manndom, alt for lenge har vært neglisjert i en nærmest "militær" innordning under det hierarkiske system, kfr. ødipuskomplekset. Forfatteren går ikke inn for et løssluppet liv blant katolske prester - det synes han å ha lite til overs for, selv om han nok forstår hvorfor slikt skjer. Det han ønsker, er å gi katolske prester pusterom innenfor en helt privat sfære, hvor presten kan finne samhörighet med et annet menneske - i nærhet og fortrolighet og med gjensidig ømhet og forståelse. Det forfatteren ikke sier noe om, som denne anmelder mener er vitalt i akkurat dette spørsmålet, er at det selvsagt krever ikke så lite toleranse og omsorg fra den menighet presten betjener; det krever fravær av legfolkets "ufine

Søkelys på homoseksuelle prestestudenter

Vatikanet vil revidere retningslinjene for presteseminarene - bakgrunnen er? spørsmålet om hvordan den katolske kirke skal takle homoseksualitet innen presteskapat. Mgr. Luca Bonari, leder for Italias nasjonale senter for prestekall, sier Den Hellige Stol er bekymret over den negative virkning homoseksualitet har på presteskapat: Det er "et meget alvorlig problem som man så avgjort vil gjøre noe for å rette på". Ifølge

Bonari vil de nye retningslinjene erkjenne "den større risiko" som homoseksualiteten representerer innen et sølibatært presteskapat: man venter også at det vil bli lagt mer vekt på å finne ut i hvilken grad den enkelte homoseksuelle prestekandidat har et avklart forhold til sin seksualitet.

Erkebiskop Tarcisio Bertoni, sekretær i Troskongregasjonen, sier at selv om en homoseksuell legning ikke i seg selv er noe galt, "bør personer med en homoseksuell

legning ikke uten videre opptas ved presteseminarene" fordi det kan innebære en fristelse som kan influere deres holdning. "Det står ikke til å nekte at når homoseksualitet blir utbredt eller allment akseptert i visse kulturelle kretser eller geografiske områder, kan det ha negativ virkning endog innen presteskapat."

Vatikanet har ingen formell "policy" når det gjelder homoseksuelles adgang til prestestudier. CATHOLIC HERALD

tankeri", dømmesyke og sladder. Og det krever varm forståelse fra prestekollegers side!

Misdederne i Kirken

Cozzens er krystallklar i det han skriver om de prester og biskoper som etterhvert er blitt avslørt som overgripere mot barn og ungdom, helst gutter, ved katolske skoler, internater og institusjoner. Han referer Kirkens hierarki ettertrykkelig for alle forsøk på å skjule misgjeringene, samtidig som han roser de få kirkelederne som øyeblikkelig tok affære, da overgrepene ble kjent. I denne forbindelse sier forfatteren i klartekst at i USA har intet skadet den katolske kirke mer enn disse overgrepssakene. Det har sannsynligvis allerede fått store økonomiske konsekvenser. Katolikene reagerer ved å kutte ut sine kirkebidrag. Raseriet fra legfolkets side skyldes at hierarkiet har vært mest opptatt av å finne unnskyldninger for misdederne og ta mindre hensyn til ofrene, ved å tro på de berørte prester og mistro ofrene. Eller ved å trenere ofrenes anklager.

Cozzens har selv vært engasjert i noen slike saker og gjengir forferdet at misdederne la liten skyldfølelse for dagen og var mest opptatt av hva som ville skje med dem selv og deres prestegjerning, - de lot ikke til å skjenke ofrenes skjebne en tanke. De var i forfatterens øyne umodne menn. Den skade de har forvoldt Kirken, er fortsatt formidabel og uoversiktlig.

Homofile prestestudenter - en sterk subkultur

Cozzens innrømmer at det er med

en viss engstelse han går inn på emnet om presteskapat og homoseksualiteten. Uansett hva man sier om emnet, åpner det for misforståelser og motsigelser. Han konstaterer at i USA utgjør homofile unge menn en større andel av studenttallet ved presteseminarer og fakulteter enn deres andel i befolkningen som helhet. Dette blir statistisk

*Forfatterens omsorg
for alle presters
integritet,
uansett seksuell legning,
er dyptloddende
og fremskrittssrettet,
med
den erfarne prestelærers.
medmenneskelige omsorg
og toleranse.*

dokumentert. Forfatteren ser klart at bare ved å nevne dette, kan han bli beskyldt for å nære homofobi. Ved noen presteseminarer er de homofile så sterkt representert at de danner en subkultur, og heteroseksuelle unge menn med prestekall føler seg fremmede og gir opp å få utdanne seg til prester. Konsekvensene ligger i dagen. Mange yngre prester forlater fortsatt prestetjenesten for å gifte seg, mens alderskurven for de gjenværende går mot pensjonsalderen! Dermed består faren, slik forfatteren ser det, at det katolske presteskapat langsomt men sikkert blir et homofilt fellesskap.

Selv om den katolske kirke til alle tider har huset homofile menn innenfor geistligheten, er situasjo-

nen annerledes i dag. De homofile prestestudentene slutter seg i dag stadig oftere til homofile pressgrupper, og både prestestudenter og homofile prester har seg i mellom et tett nettverk over hele det amerikanske kontinent, med de følger det har og vil få.

Cozzens synes å ha en reflektert holdning til homofilis spørsmålet. Han gir overhodet ikke uttrykk for intoleranse. Han retter ingen fordømmende pekefinger mot den/de homofile, men tar opp problemet fordi han mener det er et problem for Kirken, som må tas alvorlig. Kan Kirken se på at presteseminarene og fakultetene fylles av homofile unge menn? Kan Kirken tillate en sterk homofil subkultur å vokse frem?

Forfatteren spør om det er å diskriminere de homofile å ta opp dette spørsmål? Det ville i alle tilfelle ha vært lettere å ignorere det. Hvilken betydning vil det få for alle de homofile prester som allerede er i prestetjeneste og stiller trofast i sin evangeliske tjeneste, at dette tema nå tas opp i hele sin bredde? Vil det påvirke deres prestekall? Blir presteseminarene tilfluktssted for homofile unge menn? Hvorledes skal Kirken takle det problem som oppstår mellom de enkelte homofile prester som, lik de heterofile, lever i sølibat i sin prestetjeneste, og de homofile som nå krever å få leve ut sin homofili?

Cozzens peker på at man slett ikke kan se bort fra at mange homofile unge menn utnytter Kirken i destruktiv hensikt. I hvert fall er hans konklusjon på dette spørsmålet at jo lengre Kirken venter med å

Ikke lenger uvelkommen i Vietnam

Vietnams nye kardinal, François Xavier Ngyên van Thuân, er igjen velkommen til å besøke sitt hjemland, ti år etter at han ble erklært for å være "persona non grata". Den vietnamesiske regjeringen vil heretter la kardinal Thuân, som leder Det pavelige råd for rettferdighet og fred, få besøke sitt hjemland, om han ønsker: Alle restriksjoner opphevet og kun rutineundersøkelser ved innreise, lover regimet.

Kardinal Thuân var koadjutorbiskop av Saigon og havnebyen Vang Tau da landet ennå var delt i det USA-vennlige sør og det kommunistiske nord. Etter Hanois seier i 1975 i den langvarige borgerkrigen, ble Tuân, som er nevø av Sør-Koreas siste president, Diem, arrestert. Han tilbrakte 13 år i fengsel og husarrest, ble satt fri i 1991 og har siden da holdt til i Roma.

Ifølge høringer i USAs "Commission for

Religious Freedom" nylig er religiøs intoleranse utbredt i Vietnam, og både buddhister, katolikker og protestanter utsettes for adskillig sjikane, voldshandlinger og fengsling. Hanoi nekter blankt og forsikrer at fengsling aldri har noe med religionstilhørighet å gjøre og kun rammer personer som har "forbrutt seg mot vietnamesisk lov". Offisielt hersker det religionsfrihet i Vietnam. CATHOLIC HERALD

drøfte det i full åpenhet, desto dyper vil det skade Kirken.

Anmelderens konklusjon

At forfatterens gjennomgang av de homofiles sterke innrykk blant katolske prestestudenter og hans refleksjoner i den forbindelse, ville vekke oppsikt i media, kunne man ha sagt på forhånd. Det viser bare hvilken sterk pressgruppe de homofile utgjør, ikke minst i USA. (Kfr. homofildebatten Den norske kirke strir med her i landet). Spørsmålet lar seg ikke skyve under teppet. Men er det en hovedsak for Cozzens? Nei!

Forfatterens omsorg for alle prestenes identitet og integritet, uansett seksuell legning, er dyptlodgende og fremskrittrettet, med den erfarne prestelærers medmenneskelige omsorg og toleranse. Derfor er det synd at debatten om boken så langt har fokusert på homofiliavsnittene.

En tilleggskommentar fra en erfaren prestelærer

Denne anmelder lot en geistlig bekjent med lang erfaring som

novisemester i et stort kloster i et såkalt "katolsk" land i Europa, men som nå bor i Norge, lese igjennom Cozzens premisser og konklusjoner. Den erfarne prests umiddelbare kommentarer bekreftet denne anmelders oppsummering av boken:

«Cozzens alvorlige anliggende er at den katolske kirke tar opp de problemer han har redegjort for, og ikke straks skyver dem under teppet. Det gjelder nok også de homofiles problemer, som massemedia har grepet fatt i. Men aller mest gjelder det presterollen. Prestene må inn i en samarbeidssituasjon med sin menighet. Presten kan og vet ikke alt i en stor menighet; legfolket må trekkes inn med sin kompetanse. Faktisk også som predikanter, hvis noen legfolk der er bedre skodd enn presten. Boken er skrevet ut fra amerikanske forhold og gir et godt innblikk i livet for det amerikanske presteskaper, men har også allmenngyldighet. Cozzens viser dyp sympati og omsorg for presten. Han skriver i solidaritet med prestene, ikke for å kritisere dem. Når det gjelder prester som har begått seksuelle overgrep, viser Cozzens hvor klønete kirkens ledelse har taklet problemet. Enig eller uenig med forfatteren – Cozzens bok er betydningsfull for hele Kirken.»

Donald B. Cozzens:

The Changing Face of the Priesthood.

A Reflexion on the Priest's Crisis of Soul

The Liturgical Press, Collegeville, Minnesota, 2000.

ISBN 0-8146-2504-5

Copyright: The Order of St. Benedict, Inc., Collegeville, Minnesota 2000

Amerikansk stemme om Donald Cozzens bok:

I en anmeldelse av Donald Cozzens bok *The Changing face of the Priesthood* i America, ukemagasin utgitt av de nordamerikanske jesuitter, skriver Paul Wilkes, selv prest og forfatter, bl.a.: "For noen år siden kjøpte mange biskoper Cozzens bestselger *The Spirituality of the Parish Priest* som gave til sine prester. Mon de også vil gjøre det med denne boken?" Wilkes anbefaler dem varmt å gjøre det: "Frykt ikke. . . Cozzens har ikke gjort annet enn å si det som trengtes å bli sagt."

Wilkes avslutter sin anmeldelse slik:

"La oss - med blikket rettet mot Rembrandts tanketunge, medfølende Kristus-bilde på bokens forside - ta inn over oss følgende ord fra Cozzens, ord som kommer fra dypet av hans sjel: *Den renselse og modning som prestedjente har gjennomgått, gir grunn til håp. . . Med redusert status og et noe suspekt rykte, vender prestene seg med en fornyet sjelens armod til Guds forbarmende nåde som det ene bærende. . . de står der som menn uten illusjoner, helt og holdent avhengige av Åndens styrke. Når deres liv og levekår gjenspeiler sannheten, inspirerer deres ydmykhet til frihet og mot. . . De ser uten frykt frem mot fornyelsen og omformingen av prestedømmet. Bak prestedjentes skiftende ansikt er og forblir Jesu frelsende åsyn."*

Liv Hegna om Trond Berg Eriksens nye bok:

18 Spennende standardverk om Augustin

En bok om *den hellige Augustin* utgitt i Norge i år 2000? Hva er dette for noe? Det er ikke lenge siden filosofen Jostein Gaarder kom med boken "Vita Brevis", og egentlig kunne vi vel greid oss uten nok en bok på norsk om Augustin? Les *Trond Berg Eriksens* bok, og bli overbevist om at det kan ikke. Boken er et mesterverk av ypperste klasse. Og så en slik bok på norsk da!

Mens Gaarders bok er ren fiction i form av et kjærlighetsbrev fra Augustins ukjente samboer gjennom en rekke år, og som forfatteren gir navnet Flora, tar Trond Berg Eriksen mål av seg til å gi en bred fremstilling av helgenens liv og tanker. Forfatteren har gitt boken undertittelen "Det urolige hjerte", et direkte sitat fra det innledende kapittelet til Augustins Bekjennelser (Confessiones): "...Du har skapt oss til deg, og vårt hjerte er urolig inntil det finner hvile i deg".

Den uro Augustin føler, er en helt annen enn det Finn Skårderud skriver om i sin moderne roman "Uro". Også Skårderud snakker om uro som menneskets lodd og grunnvilkår. Men mens Skårderud utgår fra det postmoderne mennesket som har mistet sin forankring i eksistensen og sin religion, beskriver Augustin først og fremst sin indre splittethet som en konsekvens av fallet i Edens have og den derav følgende ørkesløse vandring på jord,

Liv Hegna - er journalist i Aftenposten og cand. philol. med filosofi hovedfag; hovedoppgave om Augustins kjærlighetsbegrep. Hun er "født" katolikk.

inntil det igjen kan møte sin Gud. Augustins uro er uløselig knyttet til den transcendent virkeligheten som noe objektivt sant som eksisterer utenfor oss selv. Skårderuds menneske er henvist til universell isolasjon og kulde, mens Augustins verden er pakkfull av mål og mening.

Trond Berg Eriksen har skrevet boken for studenter og annen ungdom i alle aldre. Han henvender seg til et publikum som gjerne vil underholdes med gode formuleringer og pussige myter innbakt i en begripelig fremstilling om de helt store spørsmål i livet. Dette klarer Berg Eriksen uten å gå på akkord når det gjelder presisjonsnivået. I begynnelsen stusset vi litt. Innføringen ble nesten for lettlest. Men etter hvert begynner vi å bli begeistret. Det besnærende språket gjør at man ikke klarer å legge fra seg boken et øyeblikk. Den er rett og slett spennende til tider. Konklusjonen må bli: Augustin kler rett og slett Berg Eriksens aktive og moderne språkdrakt. Og selv kunne jo helgenen være nokså frisk i munnen. Berg Eriksen skriver om helgenens smedeviser myntet på teologiske motstandere (donatistene) i samtiden. Fantasien løper løpsk ved

tanken på hvilke muligheter dette åpner for moderne biskoper på vårt hjemlige marked (!?).

Forfatteren har satset på å gi noe tilnærmet en kronologisk fremstilling av helgenens liv. Det er rimelig, for en systematisk fremstilling er vanskelig. Men forfatteren er så vennlig at han forklarer oss hvorfor det er sånn (s. 45ff). Det er til å bli klok av!

*... etterhvert begeistres vi...
man klarer ikke
legge fra seg boken...
et øyeblikk.
Den er rett og slett
spennende...*

Det er som kristen tenker og en av hovedarkitektene bak en kirke tradisjon vi best kjenner Augustin. Og forfatteren klarer å formidle på en forståelig måte innsikt i svært vanskelige temaer som predestinasjon og arvesyndslære, nåde, fri vilje, synd og sakramentslære. Også Augustin som mystiker trekkes frem, og han gir den store helgenen sin rettmessige plass i kirkehistorien. Og alt fortelles på en sympatisk, innlevet og tillitvekkende måte.

I erindringen (*memoria*) ligger evnen til å finne frem til opphavet (Gud).

Behandling gjennom store deler av boken av det sentrale begrepet *memoria* hos Augustin er strålende. Senere filosofers gjeld til Augustin blir klarere og klarere. "Descartes' cogito, Rousseaus forfengelige selvpoptatthet og Freuds demaske-

Cuba: "moralsk revolusjon" etterlyses
 En ledende katolsk dissident på Cuba oppfordrer til moralsk revolusjon. Osvaldo Paya Sardinias, grunnlegger og leder av den katolske dissidentgruppen *Movimiento Cristiano Liberacion*, oppfordrer i en erklæring alle cubanere til å "bygge et moralsk fundament for ekte forandring på Cuba".

Paya Sardinias, som har vært fengslet gjentatte ganger etter at han startet en underskriftskampanje med krav om frie,

demokratiske valg på den kommunistiske øya, sier i erklæringen at "en moralsk fornyelse på Cuba vil sette fri den sosiale samvittighet og legge grunnlaget for en bred og ustoppelig folkebevegelse for demokrati".

Følgende ord fra Paya Sardinias minsker ikke akkurat sjansene for ny arrestasjon mindre: "Til tross for den inneværende krise, har cubanerne energi nok til, ved Guds hjelp, å våkne opp fra dette politiske, sosiale og moralske mareritt!"

CATHOLIC HERALD

Dødsstraff

Dødsstraff står "i rak motsetning til evangeliet", og "det er en tragisk illusjon" å tro at livet kan forsvares ved å ta liv, sier kardinal Francis George av Chicago. I forbindelse med den planlagte henrettelsen 16. mai av Timothy Veigh, mannen bak bombingene i Oklahoma City for noen år tilbake, oppfordres USAs katolikker til våkenatt, bønn og sjelemesser for McVeigh og alle dem som ble drept eller såret ved hans attentat.

CATHOLIC HERALD

Pave Pius XII og jødene - nok en gang

19

Fra boken: Det eldste portrett av Augustin, fra Lateranet i Roma fra midten av 500-tallet.

ring av selvets mange lag - alle tre lever som parasitter på en religiøst begrunnet tankestruktur, en oppfatning av selvet som Augustin setter til verden," (s. 165) skriver forfatteren. Og han lar oss videre møte et menneske av kjøtt og blod, og med

gigantiske intellektuelle evner, men tilsynelatende med bare middels ambisjoner, pussig nok. Hvorfor, for eksempel, ble aldri Augustin valgt til pave? Han motsatte seg endog å bli prest og biskop i utgangspunktet, står det i boken.

Hvorfor denne beskjedenhet? Boken vekker nysgjerrighet på mer viten.

Et kapittel i boken om Augustin heter "Et gudsord fra landet", et uttrykk jeg måtte sove på flere netter før jeg godtok det. Forfatteren må ha meg unnskyldt når jeg manipulerer uttrykket litt og gir det tolkningen "Et Guds ord fra Landet", en tolkning som kanskje ikke treffer det forfatteren har ment?

Augustin ble født inn i en ikke altfor stor familie i Tagaste i nåværende Algerie 13. november år 354. Noen sier han hadde berberblod i sine årer. Moren, Monica, var kristen. Faren, en romersk statsborger ved navnet Patricius, var selvstendig småbonde og medlem av kommunestyret. Patricius var hedning helt til han lå for døden i år 372.

Fremstillingen av Augustins intime forhold til platonsk tenkning er grundig og kjempeflott, og blant det aller beste i boken. Helgenens platonske legning forfølges som en rød tråd gjennom de 350 sidene. Blant filosofer i ettertid som står i gjeld til Augustin, er den franske filosofen Descartes. Nyansene i de to tenkernes *cogito*-argument skisseres fint. Mens Descartes fant en grunnleggende substans i tanken som en løsning på et tvilsproblem, er Augustins *cogito* mer en påminnelse om hvor man må starte (s. 182) når man søker Gud. Tanken er ikke sitt eget grunnlag. For Augustin er gudsbeviset selve poenget, og da gudsbevis forstått som en fornuftig belysning av en eksisterende tro. For Augustin var ateisme ikke et tankemessig alternativ, men en tankeløshet som oppstår når tanken

Kenya: på sammenbruddets rand

Elendig styre og en økende bølge av volds-kriminalitet - som bortførelser av barn, voldtekt, overfall mot hjelpeløse og ubevæpnede borgere - holder på å ødelegge Kenya, sa erkebiskop John Njenga av Mombasa og president for landets Kommissjon for Rettferdighet og Fred da han innledet årets katolske fasteaksjon. Motto for årets aksjon i Kenya er: "Sammen for gjenoppbygging av Kenya".

Mindre press til å være perfekt?

"Et flertall i Bioteknologinemnda uttalte 7. mars at fosterdiagnostikk bare skal benyttes for å påvise om et foster har en skade som er uforenlig med liv, altså dødelig. Praksis hittil har vært abort på fostre med også andre skader og sykdommer, som Downs syndrom, ryggmarksbrokk og liknende tilstander. Disse tilstandene er forenlig med liv. Mange funksjonshemmede vil endog

hevde at de lever et rimelig godt liv. Minnes vi ennå kvinnen med ryggmargsbrokk som torde å bli statsråd?" spør Elisabeth Breen, generalsekretær i organisasjonen For Livsrett og Menneskeverd, som nylig rundet 20 år, i en artikkel i Vårt Land.

"Bioteknologinemndas uttalelse bør også tas vel imot av leger og helsepersonell," skriver Breen. "Den norske lægeförening

22

lyser løpende notater og intern kommunikasjon - dagbøker, orienterende notater, avtalebøker og møtereferater - som kan gi innblikk i på hvilket grunnlag Pius og Vatikanet fattet sine beslutninger.

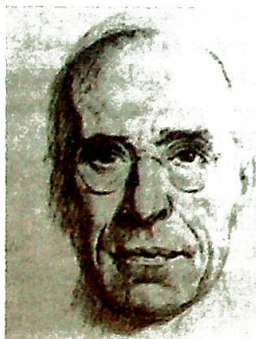
"Rundt midten av 1942 var Vatikanet vel informert om det økende tempoet i jødeforfølgelsene," heter det i rapporten. Den ber om ytterligere materiale som kan hjelpe historikerne med å finne ut hvordan Vatikanet forholdt seg til denne informasjonen, hvilken vekt man tiller den. Kommissjonen viser til flere henvendelser til paven om å tale ut: Allerede i 1940 skriver den sveitsiske biskopen Mario Besson til paven om konsentrasjonsleirer i Frankrike og ber ham om å uttale seg offentlig, men noen dokumentasjon av pavens svar finnes ikke. I 1942 får Vatikanet øyenvitneberetninger fra en biskop om grusomhetene mot jødene i Ukraina, men heller ikke her fant kommissjonen noen oppfølgende dokumentasjon. Biskopen av Berlin, Konrad von Preysing, oppfordret gjentatte ganger paven til å tale jødernes sak, men fikk til svar at det var opp til den enkelte lokale biskop å vurdere når det skulle ties eller tales. Også her ber kommissjonen om dokumentasjon av evt. diskusjoner og overlegninger forut for pavens stillingtagen. Kommissjonen mener det er adskillige luker i de 12 bindene: I bind 10 henvises det til hele 700 ikke-offentliggjorte dokumenter.

Jesuittpater Peter Gumpel var lite tilfreds med kommissjonens rapport. Han har arbeidet med Pius XII's saligkårsprosess i over tretti år. Gumpel anklaget rapporten for å være "illojal overfor Den Hellige Stol, akademisk uakseptabel og ukorrekt", og mente den burde vært forelagt velinformerte folk i Roma før publikasjonen.

En jødisk og en katolsk stemme

Ingen enkel og smertefri oppgave å

skulle finne ut av de historiske og moralske aspektene ved Pius XII's handling - og ikke-handling. Og det er liten hjelp å søke hos dem som har en klart kirkelig dagsorden. Å stemple kritikk av Pius som anti-katolsk eller kalle hans forsvarere for antisemitter, bidrar heller ikke til å skape klarhet i saken. Fri, åpen og velinformert samtale er veien å gå. En slik samtale fant sted på tampen av fjoråret mellom to medlemmer av nyss nevnte kommissjon:

Pius XII - med borgerlig navn Eugenio Pacelli - var pave fra 1939 til 1958.

den jødiske historikeren Michael Marrus (forfatter av et grunnleggende verk "The Holocaust in History") og jesuittpater Gerald P. Fogarty. Stedet for samtalen, forteller tidsskriftet *Commonweal*, et New York-basert tidsskrift utgitt av katolske legfolk, var et fullpakket auditorium i jesuittenes Fordham University i New York City.

Samtalen tok utgangspunkt i ett enkelt dokument: Et brev fra Pius XII til president Franklin D. Roosevelt, datert 20. juli 1943, kort etter de alliertes første bombing av Roma. Det er viktig, understreket Marrus, "å forsøke å sette seg inn i det verdensbilde og de tankemønstre som rådet i Vatikanet på den tiden". Pacelli var en dyktig diplo-

mat som bestrebet seg på å sikre kirkens rettigheter i de stater han forhandlet med, også i forhold til USA. I brevet til Roosevelt protesterer paven mot ødeleggelsen av San Lorenzo-basilikaken, han understreker at nøytralitet er "dypt forankret i (kirkens) apostoliske natur", beklager tapet av sivile liv og avslutter med å minne om at kristendommen er sivilisasjonens grunnvoll. Brevet er arkaisk i stil, det understreker moralske prinsipper, bruker et symbolsk språk og er heller vagt når det gjelder det mer spesifikke. Pius' språk er, ifølge Marrus, "omstendelig og svevende", og "det er vanskelig å få tak i meningen".

Viktigere er at brevet markerer en endring i Vatikanets politikk. Pius var tidligere blitt oppfordret til å ta opp både nazistenes eutanasi-program, bombingene av London og invasjonen i Polen, men valgte å tie. Til amerikanske diplomater forklarte han at dersom han fordømte nazistenes handlinger, måtte han også fordømme Stalin. Men da Romas hellige steder ble bombet, begynte Vatikanets nøytralitet å vakle. "Hans bekymring gjaldt først og fremst kirken," påpekte Fogarty. Og her, tilføyde Marrus, viste Pius XII seg "underlig transsynt og provinsial".

Pius' motvilje mot eksplisitt protest mot jødeforfølgelsene, skyldtes langt på vei hans malplasserte tro på diplomati og hans religiøse provinsialisme. Ved juletid 1942 visste Vatikanet om nazistenes folkemord. De allierte forsøkte å få paven til å fordømme nazistene i sin julepreken. Og Pius' preken tok riktignok avstand fra rasebegrunnet forfølgelse og drap, "men ordet jøde ble ikke nevnt", påpekte Marrus. "Selv om man hadde informasjon (om Holocaust), var ikke alltid den fulle forståelsen av den til stede," sa Marrus. Og uansett hvordan vi i dag bedømmer datidens begrunnelser, var Vatikanet ærlig overbevist om at "eksplisitt tale

Feilaktig fra NTB om spanske martyrer!

Den 15. mars ble 223 martyrer fra den spanske borgerkrig (1936-39) saligkåret av pave Johannes Paul II. Ifølge NTBs meldinger, spredt via norske aviser og andre medier, var alle de 223 "general Francos støttespillere" og "kjempet på Francos side".

De faktiske forhold er ganske annerledes: Ingen av de 223 var involvert i politiske eller ideologiske kamper, alle ble drept ute-

lukkende av anti-kirkelige grunner, understreket paven i sin preken. Biskop Vicente Carcel Ortí, ekspert på området og sentralt plassert i Roma, fremstiller saken slik, ifølge Catholic Herald: "Det dreier seg om vanlige mennesker - prester, mannlige og kvinnelige ordensfolk og 43 legfolk; ingen av dem hadde noe å gjøre med borgerkrigen eller de ideologiske konfrontasjoner." At de ble drept av Francos motstandere, gjør dem ikke til generalens støttespillere.

har før advart mot misbruk av fosterdiagnostikken. Men blant leger og helsepersonell finnes ulike holdninger til hva som konstituerer menneskeverdet. Kan hende vil flere leger og ultralydeksperter etter hvert i større grad vise et positivt menneskesyn og livsoptimisme overfor det fosteret som er sykt eller skadd og dets foreldre?" noterer Breen.

kun ville forverre jødernes situasjon".

Tilhørerne i auditoriet var tydeligvis lite tilfreds med at Marrus, selv jøde, ikke rett og slett fordømte Pius, noterer Commonweal. Både katolske og jødiske naziofre hadde appellert til Pius om å anklage Hitler direkte, men paven avviste instinktivt alle slike appeller. Ønsker vi å opptre som dommere, "må vi sette oss inn i Pius XII's spiritualitet", sa Marrus. Da de tyske biskopene bønnfalt paven om å protestere mot de hundretusener av tyske sivile krigs ofre, oppfordret han i stedet tyske katolikker til å se Guds dom i det hele, og "ta imot med botferdig ånd den vanskjebne som hadde hjemsokt dem". Og i spørsmålet om håndtering av krigsforbrytelser var svaret fra Pius uvegerlig at man måtte be. "For oss lyder dette svaret fullstendig utilstrekkelig," sa Marrus, "men Pacelli selv mente det var dette som var forventet av ham."

I visse sammenhenger, noterer Commonweal avslutningsvis, "minner det tragiske arvegodset fra Pius oss om at til tider kan selv ekte fromhet innebære en moralsk feiltagelse".

"En rettferdig blant folkene"?

Også fra jødisk hold faller bedømmelsen av Pius XII forskjellig ut; adskillige jødiske stemmer sluttet seg til mangt i John Cornwells bok. Nylig kom andre toner fra New Yorks øverste rabbiner, Davis Dalin: Pius bør erklæres for "rettferdig blant folkene", den høyeste utmerkelse staten Israel gir mennesker som hjalp jøder til å slippe unna forfølgelsene under den annen verdenskrig. I en artikkel i det amerikanske tidsskriftet "The Weekly Standard" skriver Dalin, ifølge The Tablet, at "mer enn noen annen av det tyvende århundres ledere oppfyller Pius XII Talmuds maksime at Skriften behandler enhver som redder et liv som om han hadde reddet hele verden".

Dalin henviser til en rekke hendelser

og dokumenter, erklæringer og bøker som viser at Pius XII vedvarende kritiserte nazimen. Og de som mener Pius forholdt seg taus eller ikke var høylytt nok, bør lytte til hva den danske overrabbiner Marcus Melchior i sin tid sa om den saken, mener Dalin og siterer: "Hvis paven hadde snakket rett ut, ville Hitler ha massakrert flere enn seks millioner jøder og kanskje også ti ganger ti millioner katolikker, om han hadde hatt makt og midler til å gjøre det." Rabbiner Dalin konkluderer, med en indirekte henvisning til John Cornwells bok, at "Pius var ikke Hitlers pave, men det nærmeste jødene kom til å ha en pave-lig støttespiller da det gjaldt som mest".

Diskusjonen om Pius XII er neppe over med det første, og det er avgjø-

rende viktig at all relevant dokumentasjon gjøres tilgjengelig. Ikke først og fremst som biter til puslespillet om evt. saligkåring av Pius XII, men for å forstå ham ut fra hans egne og tidens premisser. Den omstridte Pius - mange vil kalle ham en tragisk skikkelse - fortjener full åpenhet; den katolske kirke har ikke råd til å gi avkall på den.

Historien med stor H er ingen enkel historie. Skal man ha håp om å forstå den, må fortiden få fremstå på egne premisser, hvor feilaktige disse enn kan te seg for vårt, ofte opprørte, tilbakesyn. Moralsk vurdering og dom må bygge på denne primære innsikt i historiens historier. Man kan beklage historien, men ikke utslette den.

UKJ

Fra "Informasjonsblad for Menighetsfakultetet":

Have you heard about Martin Luther?

Vi var to MF-teologer på studiereise i USA. Utdannet ved fakultetet i en tid da den konfesjonelle bevissthet preget studium og undervisning på en gjennomgripende måte: Martin Luther og det lutherske strålte mot oss som selve Lysbæren i det konfesjonelle mørke. Ingen over, ingen ved siden. Vi visste at det var slik det var, og vi likte det. Som sagt: På reise i USA. Med fly fra New York til Minneapolis på kvelden selveste Thanksgiving Day. Den kvelden enhver amerikaner med respekt for seg selv og fedrelandet nyter kalkun og familiehygge i hjemmets lune vrå. Men vi var underveis, og opplevde det aldeles selsomme å ha en hel DC-10 for oss selv - vi to sammen med 5 vakre flyvertinner og to pursere. Som rimelig var, kom vi fort i snakk. De fem trakterte oss på aller beste måte, og spurte omsorgsfullt og høflig hva som bragte de to herrene til USA. Mitt gode reisefølge prøvde seg litt forsiktig med følgende: "Well, you see, we are Lutheran pastors from Norway. Have you heard about Martin Luther?" Med vår bakgrunn lød det ganske naturlig og tilforlatelig. Men det var da det skjedde: Den vakreste av de fem mønstret oss med et ganske bestemt blikk, trakk pusten dypt og sa: "Oh My! I am a Catholic, have you heard about Jesus Christ?" Jeg synes jeg husker det ble stille ei stund hos de lutherske teologene. Siden har jeg ofte tenkt at man burde reise mere med fly. Det kan gi viktige perspektiver over livet i lavlandet.

Leif Gunnar Engedal

(Kort katolsk ettertanke: Nyttig påminnelse! På katolsk hold heter det ofte nærmest automatisk "kirken" - også der første tanke burde være: "Jesus Kristus"!)

24 Glimrende bok om to teologers samarbeid

I Norge har man allerede for nogle år siden oversat og udgivet en tysk bog (fra Herders forlag) om teologen *Hans Urs von Balthasar*: "I troens fylde" - en indføring i hans verk. I Sverige har *Jan Sture Neuman* skrevet og udgivet "*Man & kvinna i Guds rike - en introduktion til Adrienne von Speyrs og Hans Urs von Balthasars liv og verk*". På dansk foreligger en lille bog af von Balthasar: "Troens ABC" (Katolsk Forlag 1982). Det er alt. Ingenting af *Adrienne von Speyr*. Men alle nordmænd kan naturligvis - hvis de vil - læse dansk og svensk.

Det er en årsag til at gøre opmærksom på disse bøger; de to teologer rager højt op i det katolske teologiske landskab, og de er også overvældende i deres produktion. Af *Adrienne von Speyr* foreligger det over 60 bind, mens *Balthasars* værker overstiger 85 udgivelser, foruden et stort antal oversættelser til tysk, for eksempel af *Henri de Lubacs* værker (*Lubac* var en god ven af *Balthasar*), af klassikere som *Gregor af Nyssa*, *Irenæus*, *Ignatius*, *Johannes af Korset*, *Mechthild af Hackeborn* osv. Flere af hans bøger er udgivet i samarbejde med kardinal *Ratzinger*. *Adrienne* døde i heligheds ry i *Basel* i 1967, og *Balthasar* blev udnævnt til kardinal kort før sin død, også i *Basel*, i 1988.

På baggrund af de to forfatters store værker var vi forundrede over, at *Jan Sture Neuman* i en bok på kun 180 sider turde binde an med at give et indtryk af dem. Men vi blev glædeligt overrasket; det er lykkedes forbavsende godt. Han beskriver først og fremmest deres liv i store træk; derefter deres sam-

arbejde, som de begge betragtede som et fælles kald (deraf *Neumans* titel til bogen; *Balthasar* har også skrevet om det i *Unser Auftrag*) og et led i den kirke, som var resultatet af det jomfruelige samarbejde mellem *Guds Moder Maria* og *Jesu yndlingsdiscipel Johannes*. Det er nu engang ikke kun i ægteskabet, at mand og kvinde kan virke frugtbargørende på hinanden; men da de også i ægteskabet skal være åndeligt frugtbare, kan forhold som disse virke som strålende eksempler for alle.

Karmeliten Wilfrid Stinissen OCD har skrevet forordet til *Neumans* bog, og han skriver her bl.a.: "Opgaven er usædvanlig. *Adrienne* skal formidle en næsten altomfattende teologi, som direkte, gennem offer og bøn, skal omsættes i *Kirkens* og den enkeltes liv. Hun formaner, ydmygt men bestemt, en kirke, som er blevet alt for teoretisk, som ikke længere finder sin styrke i at bøje knæ overfor *Guds storhed*.

Men *Adrienne* er ikke nogen ensom åndelig gigant, som står på

en isoleret forhøjning, uberoende af alt menneskeligt. Hendes liv og værk er uløseligt sammenbundet med *Hans Urs von Balthasars* værk. Hendes lydighed mod ham, og mod *Kirken* og det embede, han repræsenterer, er absolut og afgørende. Det er kun i hans nærvær, at hun kan udføre sine åndelige dikteringer, alle hendes erfaringer står i forhold til ham. Deres nære venskab og kærlighed til hinanden, som nogle steder på rørende måde kan læses "mellem linjerne", er samtidigt et meget funktionelt forhold, helt rettet imod deres værk. Dette brede spektrum af menneskeligt forhold kan lære os meget om fuldgyldigt venskab, som har en både saglig og følsom side."

I et af kapitlerne i *Neumans* bog beskrives *Andriennes* syn på det katolske ægteskab (men også dette er fælles arbejde); det bygger især på hendes bog, *Theologie der Geschlechter*, som er udgivet på *Johannes Verlag* (stiftet af dem, ligesom sekularinstituttet *Johannes Gemeinschaft*) 1969; til denne bog har *Balthasar* også skrevet forordet, hvor han bl.a. skriver, "Det nye var at se det kønslige i overensstemmelse med det teologiske på alle planer; fra det trinitariske til det inkarnatoriske og det ekklesiologiske; på den ene side fik således det teologiske en helt ny legemliggørelse, på den anden side fik det kønslige en måske aldrig før tænkt tilgang til teologiens indhold." Det er godt at kunne sige, at i alt væsentligt stemmer *pave Johannes Paul II's* senere *Kroppens teologi* overens med *Adriennes* i denne

ASIA: Mer stemme til kvinnene

Noe må gjøres med den "gjennomgående mannsdominerte mentalitet" i den katolske kirke, sier Virginia Saldanha, generalsekretær for Den asiatiske bispekonferanses "Byrå for legfolket", i et intervju med det Bangkok-baserte katolske nyhetsbyrået UCA News. Hun mener kjønnsproblematikken bør få en bredere plass i presteutdannelsen, og flere kvinner bør undervise ved presteseminarene. "Prestene utdannes i en atmosfære av 'bare menn' - mens de i sitt

senere pastorale arbeid for det meste vil ha med kvinner å gjøre."

Undertrykkelse av og vold mot kvinner er et stort problem i Asia, særlig på landsbygden, og kirken bør bidra til å skape effektive motmekanismer, bl.a. ved å utdanne og informere kvinner på menighetsnivå. "Mange prester er åpne for kvinnespørsmål, mens andre ikke engang tåler at slikt nevnes - d.v.s. som gode asiater sier de ikke det rett ut! Også blant dem som i samtale

synes åpne og positive, finnes mange som i praksis gjør lite og intet for å rette på tingenes tilstand," sier Virginia Saldanha. Som roser enkelte biskoper, særlig biskop Joseph Coutts av Faisalabad, Pakistan: Han har satt en kvinne som leder for bispedømmets legkommisjon. I land som Sri Lanka, Taiwan, Sør-Korea og Vietnam spiller kvinnelige ordensledere en viktig rolle når det gjelder å fremme av kvinners rettigheter.

THE TABLET

25

bog. Om Balthasars syn på kønslivet har vi selv oversat og udsendt et lille skrift; *Den kristne og kyskheden*, fra hans lille bok: *Klarstelingen*, i 1975.

En af de største fortjenester i disse to teologers arbejde er efter vor mening, at de viser os Gud i kød og blod (som Irenæus siger), altså som præsten siger under messen: "Som vandet blandes med vinen, forener Kristus os med sin guddom, han som blev ét med os som menneske." Dermed omslutter Gud igjen (som ved Skabelsen) alt skabt i sig og sin nåde. Det har derfor afgørende betydning i hvert eneste øjeblik af vort liv.

Kan man læse tysk (eller engelsk; for en god del af deres bøger er udgivet på engelsk, på Ignatius forlag i Amerika) kan det i høj grad anbefales at læse nogle af deres værker; de har begge udover de store værker også mindre og mer populære og letlæselige bøger. Lad os nævne to af Balthasars seneste (og efter vor mening bedste): *Wenn ihr nicht werdet wie dieses Kind*, Schwabenverlag 1988, og *Leben aus dem Tod*, Johannes Verlag nyudgave 1997. Men begynd med at læse Jan Sture Neumans glimrende indføring!

Man & kvinna i Guds Rike.

En introduktion till Adrienne von Speyrs och Hans Urs von Balthasars liv och verk.

Af Jan Sture Neuman.

Artos Bokförlag 1999, Skellefteå.

183 sider.

Pris 217,- sv. kr.

I mai møtes kardinalene igjen:

Ekstraordinært "toppmøte"

Pave Johannes Paul II, som i februar utnevnte 44 nye kardinaler og derved både fornyet og utvidet kardinalkollegiet, har innkalt til ekstraordinært konsistorium i Vatikanet fra 21. til 24. mai i år. Kardinalenes plenumsforsamling skal diskutere perspektiver på den katolske kirkes kurs i det tredje årtusen, ifølge Vatikanets pressetalsmann, Joaquin Navarro-Valls. Grunnlaget for konsistoriet - katolsk toppmøte? - blir pavens skriv ved avslutningen av Det hellige år 2000, *Novo millennio ienunte*, hvor det antydes strukturendringer i den katolske kirke, uten å nevne konkrete tiltak eller detaljer (se St.Olav nr. 3-01).

Sist det ble holdt ekstraordinære konsistorier var i 1991 og 1994. I 1991 stod vern om livet på dagsordenen; i 1994 dreiet det seg om forberedelsen til Det hellige år. Vatikan-eksperter regner med at årets møte særlig vil ta for seg spørsmålet om kollegialitet i kirkens ledelse og organiseringen av kurien, bispesynodene, bispekonferansene og kardinalkollegiet selv.

Når det gjelder kurien, tør det dreie seg om mer enn overflatiske personalflytninger i de romerske kongregasjoner og råd, selv om slikt også kan gi viktige signaler: Nylig overtok den nyutnevnte tyske kardinal Walter Kasper ledelsen av Sekretariatet for kristen enhet, og det er en kjent sak at Kasper representerer en langt åpnere linje, særlig overfor reformasjonens kirker, enn f.eks. Troskongregasjonens kardinal Ratzinger gjør. Man regner med at konsistoriet vil ta for seg hvilken rolle og "plass i systemet" de forskjellige rådgivende og beslutningstagende organer innen kirkens ledelse skal ha. Her vil nok også Peters-embedet trekkes inn: Paven har selv i de senere år gjentatte ganger bedt om hjelp til nytenkning omkring denne viktige tjenesten - en oppfordring som ikke minst var rettet til ikke-katolske kristne.

Bispesynodene har i de siste tiår utviklet seg til faste organisatoriske størrelser, men deres funksjon er noe uklar. En stadig innvending er at kurien har et for kontrollerende grep om både utforming, gjennomføring og oppfølging. Også bispekonferansenes rolle vil nok bli diskutert: De har i prinsippet ikke noen klar plass i det hierarkiske system, og blir i dag ofte styrt - noen vil si overkjørt - av det sentraliseringsorienterte romerske embedsverk, kurien. Samtidig blir det stadig klarere at bispekonferansene er viktige instanser ikke bare for å holde verdenskirken med dens vel en milliard medlemmer sammen, men også som pådrivere for nytenkning og nye impulser, bl.a. når det gjelder virkelig inkulturasjon av katolsk kristentro.

Det er heller sjelden at hele kardinalkollegiet, som i prinsippet er pavens øverste rådgivende organ, trer sammen. I tillegg til de antydende strukturendringer, later det til at paven ønsker å tillegge kardinalkollegiet en mer spesi-fikk rolle. Høstens bispesynode med tema "Biskopen som Jesu Kristi evangeliums tjener - til håp for verden" står nok også på dagsordenen.

(Kilder: KAP, RM)

26 Teologisk nybrottsmann får igjen ta ordet!

“Uten å ha den teologisk-kristologiske og religionshistoriske kompetanse som skal til for fullt ut å vurdere det foreliggende bokverk (-), aner det meg like fullt at de teologer har rett som har forskuttert at dette blir det mest epokegjørende verk fra kristent hold i tidene som kommer etter oss, når det gjelder den interreligiøse dialog,” skrev *Baby Johannessen* i sin omtale av boken *Toward a Christian Theology of Religious Pluralism* av den belgiske jesuittpater *Jacques Dupuis* (St. Olav 9-2000). Da var det for lengst klart at Troskongregasjonen ikke var av samme mening.

Kort etter at boken kom ut i 1997, satte - som St. Olavs lesere vil kjenne til fra diverse nyhetsoppslag - kongregasjonen i gang hemmelig gransking av Dupuis' bok. Først høsten 1998 ble Dupuis selv, professor ved det pavelige Gregoriana-universitetet i Roma siden 1995 og redaktør for universitetets teologiske tidsskrift, via sin ordens ledelse, informert om at boken var i søkelyset, og at Troskongregasjonen hadde en rekke spørsmål til ham. Hans bok inneholdt “alvorlige feil”. Svarfrist tre måneder. Han ble pålagt absolutt taushet om saken og bedt om å avlyse planlagt undervisning. Den dengang 74-årige Dupuis, som hadde 26 års erfaring fra arbeid og dialog i India bak seg, og som var rådgiver for Det pavelige råd for kristen enhet fra 1985 til 1995, skulle forøvrig gå av for aldersgrensen ved semesterslutt 1998.

Sentralt i Dupuis' pionerarbeid er spørsmålet om de andre store verdensreligionenes plass: Er de en del av Guds plan? Dupuis antyder ja, og Troskongregasjonens kritikk rettet seg særlig mot hans håndtering av spørsmålet om muligheten for frelse utenfor kirken. Dupuis skriver bl.a. at kirkens oppgave ikke er “å gjøre himmelriket tilgjengelig utelukkende via den selv”. (I fjorhøstens omstridte erklæring “Dominus Iesus” synes Troskongregasjonen et godt stykke på vei å legge opp til nettopp dette “via”.)

Nå er Dupuis-saken endelig kommet til avklaring. Troskongregasjonen har modifisert sin opprinnelige anklage om “alvorlige feiltagelser”: I en meddelelse (“notificatione”) datert 26. februar i år og undertegnet av kardinal Ratzinger, heter det at Dupuis' bok inneholder “betydelige tvetydigheter og vanskeligheter på viktige læremessige punkter, som kan føre til feilaktige og skadelige meninger”. Altså en mildere dom enn “alvorlige feil”.! Og ingen harde ord om Dupuis, men snarere en vandelsattest fra Troskongregasjonen, som fastslår at teologen Dupuis alltid har søkt å være trofast mot katolsk lære.

En lykkelig avslutning? Ikke helt. Både selve saken - les: vilkårene for teologisk nybrottsarbeid på katolsk mark - og saksgangen er lite oppbyggelige saker, vil mange hevde.

Reaksjonene på katolsk hold var da også til dels sterke da Troskongregasjonens inngripen overfor Dupuis ble kjent i 1998. Wiens tidligere erkebiskop, kardinal König, en av pionerene innen interreligiøs dialog, uttrykte i en lengre artikkel, gjengitt bl.a. i St. Olav (nr. 3-99), dyp uro over Romas behandling av “en anerkjent kristologiprofessor”, som søker “å bryte nytt teologisk land” på et område som er “livsviktig i dagens flerkulturelle, sekulariserte samfunn”. Han kunne ikke tie, skrev König, “når en av kirkens fremste teologer på dette feltet ble rammet av hemmelig gransking

hvor granskernes kompetanse ville forbli ukjent (-) Som biskop emeritus i kirken er det ikke min oppgave å gi Troskongregasjonen råd. Men jeg kan ikke la være å si fra, for mitt hjerte blør når jeg ser hvilken skade som påføres Guds kirke”.

Dupuis selv var dypt sjokkert over Troskongregasjonens anklager, men leverte den påkrevde klargjøring av sine synspunkter. Troskongregasjonen var imidlertid ikke fornøyd, og Dupuis sendte ytterligere 60 sider som svar på kongregasjonens spørsmål. Først i september 2000 ble han innkalt til møte med kardinal Ratzinger, et møte hvor han ble bedt om å undertegne en foreløpig erklæring, godkjent av paven. Anklagen lød fremdeles: “alvorlige feiltagelser”.

“Det er første og eneste gang jeg har møtt kardinal Ratzinger,” sier Dupuis i ettertid. “Og teksten jeg ble forelagt, inneholdt fremdeles feilaktige anklager mot min bok, så det var umulig å underskrive.” Den erklæringen han nå har undertegnet, er, sier Dupuis, “ikke et spesielt behagelig dokument”, men likevel ikke verre enn at han “med ren samvittighet” kunne undertegne.

Det var hans overordnede i jesuitterordenen som overtalte ham til å undertegne, sier Dupuis, og de gjorde det for å sikre at “jeg kan fortsette mitt teologiske arbeid, respektere min samvittighet og forbli lojal mot kirken”. Tausheten han lojalt har overholdt i den tiden saken har vart, kaller han “meget smertelig”.

Troskongregasjonen har altså til slutt lyttet til Dupuis og hans forsvarere, og den har erkjent at dens opprinnelige anklager ikke kunne opprettholdes. “Den anerkjennelse skal den tross alt ha,” kommenterer *The Tablet* på lederplass. Og fortsetter: “Men Dupuis-saken viser nok en gang behovet for en radikal omlegging av kongregasjonens prosedyrer. I stedet for å vente til

Om Dupuis-saken: "teologi underveis"

"En bok som utmerker seg ved sin dype forankring i den teologiske tradisjon," skrev den tyske teologen Hans Waldenfels i 1999 om Jacques Dupuis' bok "Toward a Christian Theology of Religious Pluralism" ("Stimmen der Zeit", 9/1999). Det er uke-magasinet "Christ in der Gegenwart" som, i anledning avklaringen av Dupuis-saken, minner om Waldenfels' anmeldelse.

"Boken forbinder historisk og systema-

tisk tenkning; den forbinder bibelske, patristiske og læremessige synspunkter med refleksjon, teologi og spiritualitet," skrev Waldenfels videre. "Når det gjelder spørsmålet om frelsesmuligheter utenfor kirken, et anliggende som lenge har vært under overveielse, settes spørsmålet om meningen med den religiøse pluralismes mange veier i sentrum. Dupuis nøyer seg i den forbindelse ikke med filosofiske og antropologiske argumenter, men leter etter en teologisk begrun-

nelse som han finner ved å betrakte den guddommelige frelsesplan. . . Dupuis' teologi er en teologi underveis. En slik teologi rydder selvsagt ikke alle spørsmål av veien." I en fersk kommentar sier Waldenfels at Troskongregasjonens "avklaring" i Dupuis-saken, "ligger nær opp til de trange grensene i kongregasjonens instruks 'Dominus Iesus' (-); hjelpende anvisninger for fremtidig religionsdialog finner man dessverre ikke".

27

Dupuis' synspunkter var blitt grundig prøvet og vurdert av hans teologiske likemenn, slik det skjer i anmeldelser og ved kongresser, tok kongregasjonen affære før boken var årsgammel." Og kongregasjonens prosedyrer er slik at det er de samme personer som anklager, dømmer og sitter i juryen. Den hemmelige fremgangsmåte som kongregasjonen setter sin lit til, gjør at den anklagede fra begynnelsen av ikke gis rettelig mulighet til å bli hørt og til å forsvare seg, og det er i strid med både det sivile samfunns juridiske normer og med kirkeretten.

"Misbruk ligger nærmest innebygget i selve systemet," skriver The Tablet - noe Dupuis-saken selv demonstrerer: Etter at Dupuis hadde undertegnet den avklarende underretningen, ble det, uten hans vitende, tilføyd et avsnitt om at fremtidige utgaver av hans bok må være forsynt med Troskongregasjonens advarsel om "betydelige tvetydigheter og vanskeligheter på viktige læremessige punkter, som kan føre til feilaktige og skadelige meninger". Skuffende, men til å leve med, er Dupuis' kommentar til tilføyelsen.

I en meget edruelig redegjørelse for Dupuis-saken, bemerker avisen International Herald Tribune bl.a. at selv om Inkvisisjonen, Troskongregasjonens forgjenger, er avskaffet, "viser denne saken hvordan gammel praksis henger igjen når kjetteri skal bekjempes" på katolsk mark. Hva var det kardinal König sukket i den ovenfor siterte artikkel: ". . . mitt hjerte blør når jeg ser hvilken skade som påføres Guds kirke".

Dupuis-saken er til ende, men Dupuis' anliggende er det ikke. For, som The Tablet skriver i ovenfor nevnte leder: "Både for Dupuis og Vatikanet gjenstår det sentrale spørsmål: Hvordan skal man forene troen på Jesus Kristus som den ene frelser, og samtidig følge pave Johannes Paul og anerkjenne Åndens virke i andre religioner og kul-

turer? Det er å håpe at Dupuis, nå som han igjen er fri til å uttrykke sine tanker, ikke har sagt sitt siste ord om dette emnet." Et emne som, for å gi kardinal

König det avsluttende ord, er "livsviktig i dagens flerkulturelle, sekulariserte samfunn".

UKJ

GUNVOR HOFMO:

Emmaus

La ravnene skratte.
De sitter som et sort
perlekjede i trærne.
Trærne tukler med dem
rykker med brune fingre
snart den ene, snart den
andre vekk.

Sorgen har ingen fingre
ingen hender
ingen røst og intet rop
bare en hete
i det underjordiske hjerte
som smelter alle bilder.

Dagen er rød.
Trær og skyer blør innvendig
og vi med dem.
Vår Herre og Vår Mester
korsfestet som en forbryter
og røvet fra graven.

Emmaus står med sine gamle porter
sine høye buehvelvinger
der tiggerne gråter sine ord
og hunder snuser omkring i
avfallsdynger
og spedalske ringer med sine
bjeller.

Og den fremmede vi traff på veien
blir med oss inn
Så selsomt et ansikt, se
en rose brister under det
skjeggete kinn
og springer ut på pannen
det gløder av dyp og skjønnhet
En konge kronet av vinden og
nattlige fjell

Der drikker han sin vin og
bryter brødet
og se - Det er Herren selv!

Fra "November", Gyldendal 1972

Musikk til påske

Bibelens julefortelling er full av musikalske innslag. Tre av Kirkens viktigste tekster er tatt rett ut av Bibelen - Marias lovsang ved bebudelsen (Magnificat), englenes konsert julenatt (Gloria) og Simeons lovsang over det åtte dager gamle Jesusbarnet (Nunc dimittis). Folkelige forestillinger har gjort lydbildet enda rikere: det er naturlig å tenke seg at Maria synger en vuggevise for barnet, eller at hyrdene på marken forlyster seg med fløytespill rundt bålet...

Påskan er derimot "den stille uke". Påskeevangeliet rommer adskillig dramatik og lidenskap, men på en meget mer innadvendt måte. Jesus gråter blod i Getsemane, Maria kjenner sverdet gjennom hjertet der hun står ved korset... Begivenhetene før og etter oppstandelsen blir utførlig skildret, men selve underet går evangelistene respektfullt utenom. Matthias Grünewalds maleri viser hvordan Jesus stiger ut av graven, i kraftige farver omgitt av strålende lys, men lyset opplyser ikke noe annet, det forblir mørkt omkring ham, og soldatene som er satt til å vokte graven er falt i søvn... Alt er stille. Naturen holder pusten og venter på forløsningsunderet som er i ferd med å skje.

Et av de apokryfe evangelier beretter at Jesus og disiplene både sang og danset sammen etter måltidet skjærtorsdag. Den engelske komponisten Gustav Holst har dette som utgangspunkt for korverket "The Hymn of

Jesus" (1917). Han oversatte selv teksten fra gresk, og trekker inn gregorianske motiver og kirkelige hymner som "Vexilla regis" og "Pange lingua" - og det gir god poetisk mening å la Jesus like før sin død fremstå i all sin glans, syngende og dansende. Må han ikke også ha vært den gladeste mann som har levd?

Om det ikke direkte forekommer musikk i påskeevangeliet, roper de sterke lidenskapene og dramatiske hendelsene på kunstnerisk behandling. Med utgangspunkt i påskens hendelser oppsto tidlig liturgiske skuespill. Spesielt hendelsene etter oppstandelsen gir mye å gripe fatt i - engelens spørsmål "Hvem søker dere i graven" (Quem quaeritis), de tre Mariaer, et virkningsfullt kostymeskifte idet "gartneren" viser seg å være den oppstandne selv. Til og med komiske elementer kommer inn: spillet krever rekvisitter, og rekvisitøren trekkes etter hvert inn på scenen. Som "salvekremmeren" lovpriser han sine varer, skrur prisen opp og lar seg prute ned. Spillet ble mer og mer spektakulært, flyttet ut på kirketrappen og ble, mer enn den greske tragedie, utgangspunktet for det moderne teater.

Kimen til dette liturgiske drama ser vi forøvrig hvert år i våre egne påskemesser, der evangelieteksten fremføres som veksellesning mellom tre prester. Disse tekstene ble tidlig utstyrt med egne resitasjonstøner, og allerede på 1400-tallet finner vi de første gjennomkomponerte "pasjoner" i polyfon stil. I tidens ånd ble vekten lagt på "imitatio Christi"; den troende skulle oppleve pasjonen så intenst og direkte som mulig, og dramatisk musikk skulle forsterke tek-

stens virkning. De poetiske parafraser over pasjonsberetningen som oppsto og ble satt i musikk på tysk protestantisk jord, kunne ha de reneste skrekkefilm-titler: "Der für die Sünden der Welt gemarterte und sterbende Jesus..." Utviklingen kulminerer med Bachs monumentalverker - en grotesk og vidunderlig utvekst på Kirkens liturgi. I vår tid har vi fått Arvo Pärts "Johannespassjon" som er like overdrevet i sin minimalitet som Bachs pasjoner i sin voldsomhet. Trond Kverno har i sin "Matteuspassjon" (1986) funnet en fin balanse mellom det asketiske og det monumentale - skal jeg høre en pasjon denne påskan, blir det den.

Innlevelse i den korsfestedes og Marias lidelser er en viktig del av påskeopplevelsen. Påskesekvensen "Stabat mater", som tradisjonelt har vært tillagt fransiskaneren Jacopone da Todi, fokuserer på Marias følelser der hun står ved korset og ser opp til sin sønn. Teksten har appellert til komponister fra Pergolesi til Rossini, uten at noen av disse har klart å se forbi det teatraliske og inn i Marias hjerte. Vi velger i stedet Dietrich Buxtehudes kantatesyklus "Membra Jesu nostri" (1680) basert på Bernhard av Clairvaux' nærmest sjokkerende sensuelle "Oratio rythmica", en serie meditasjoner over Jesu legeme på korset. Ved bl. a. å trekke inn tekster fra Høysangen skaper Bernhard en ekstatisk sammensmeltning av smerte og erotikk forenet i troens lys - noe komponisten finner gripende musikalsk uttrykk for.

Selv har jeg også tenkt å lytte til Wagners "Parsifal" denne påskan. Richard Wagner er kanskje ikke den komponist man først og fremst

Trond Bjerkholt - "årgang 1970", har studert ved Musikkakademiet i Bergen; arbeider i musikkavdelingen, Deichmanske bibliotek, Oslo.

Dominikanerinnene i Lunden kloster, Øvre Lunden 5, Oslo, innbyr til feiring av den stille ukes og påskens liturgi:

Skjærtorsdag: Høymesse kl. 18.00 - Tilbedelse frem til kl. 24.00.

Langfredag: Matutin kl. 7.45 - Laudes ca. kl. 9.00 - Langfredagsgudstjenste kl. 16.00 - Completorium kl. 19.00.

Påskelørdag: Matutin kl. 6.45 - Laudes ca. kl. 7.45 - Vesper kl. 18.00 - Vigsel av påskeilden og høymesse kl. 22.00.

1. Påskedag: Laudes kl. 8.00 - Høymesse kl. 11.00 - Rosenkrans, vesper kl. 17.45 - Completorium kl. 20.00.

2. Påskedag: Høymesse kl. 10.00 - Rosenkrans, vesper kl. 18.00 - Completorium kl. 20.00.

tenker på når det gjelder religiøs musikk, men allerede tredivye år gammel skriver han "Das Liebesmahl der Apostel" for mannskor og orkester, og i sin siste opera "Parsifal" vender han tilbake til påskemotivet. Verket er en dypt personlig meditasjon over påskeunderet. I begynnelsen av tredje akt skildres hvordan hele naturen langfredag sukker etter forløsning - dette er kanskje den vakreste musikken Wagner noensinne skrev. Allikevel forblir "Parsifal" snart 120 år etter uroppførelsen et provoserende verk. Ikke alle godtar en scenisk fremstilling av nattverden, og Wagners omgang med kristne symboler er karakteristisk respektløs - men for meg representerer "Parsifal" uansett en stor kunstners innlevelse i det kristne mysterium; en betydelig gjenfortelling av verdens viktigste historie.

"Parsifal" er dessuten Wagners minst germanske verk - til de grader at Nietzsche brøt forbindelsen med ham og hånlige erklærte at Wagner "falt hulkende ned for foten av korset". I 1939 ble verket forbudt i nazi-Tyskland; dets budskap om fred og forsoning stemte vel dårlig overens med Hitlers planer. I Wagners siste verk kom han hjem - til evangeliet. Og om han ikke oppnådde å forsones seg fullstendig med kvinnen - forførersken Kundry frelses først i dødsøyeblikket, nærmest en slags betinget frifinnelse - finner overdrivelsens mester seg omsider til rette i avklart ro.

(Wagners egne utkast til scenografien i "Parsifal" er i alle fall katolsk inspirert. Hans tegning av Gralstempelet er en nøyaktig gjengivelse av katedralen i Siena.)

Vi avslutter denne lille gjennomgangen med Olivier Messiaen, som også opplever de kristne mysterier på en personlig måte, og med enda større ydmykhet og oppriktighet enn Wagner. Messiaen sto i Kirkens tjeneste gjennom over seksti år som organist i St. Trinité-kirken i Paris, nesten helt frem til sin død i 1992. Så å si alle hans verker omhandler religiøse temaer, de er uttrykk for direkte visjoner - "audisjoner" er muligens en riktigere betegnelse - av de kristne mysterier, eller de kretser omkring Messiaens høyst subjektive forståelse av fenomener som f. eks. tid eller farve. I verker som "Les corps glorieux" og "Éclairs sur l'au-delà" gir han glede-fyllt og selvsikkert uttrykk for hva han har erfart og vet om de hinsidige ting - de minner i uttrykk og intensjon sterkt om den hellige Hildegards malerier.

Som visjonær kunstner fortjener han etter mitt skjønn å nevnes i samme åndedrett som flere av Kirkens helgener: Hildegard, Birgitta... Det er nesten underlig at han ikke er mer påaktet som visjonær og filosof - "Tiden er en av Guds merkeligste skapninger, siden den strider fullstendig mot Guds evige og uforanderlige natur". Tillitsfullt erklærer han (på sjarmerende fransk-engelsk) at "we were magnificent [and] will become magnificent again at the resurrection". Messiaen har også en suveren komposisjonsteknikk og beherskelse av virkemidler (han var lærer i komposisjon bl. a. for Pierre Boulez) som gjør at selv de mest dogmatiske modernister er nødt til å respektere ham (om de enn bebreider ham hans popularitet). I Messiaen har vi katolikker en talsmann og

fanebærer som nyter respekt langt utover kretsen av "spesielt interesserte" - vi burde gjøre mer ut av ham.

Messiaens kunstneriske testamente er den monumentale "Livre du saint sacrement" (1984) for orgel, der en av satsene er viet Jesu oppstandelse. Han tegner oppstandelsen i skarpe, klare farver, abrupte akkorder, som på Grünewalds maleri. Det er viktig for komponisten å vise at Jesus aldri var "på vei" ut av graven; det hele skjer i ett nu, som fødselen. Messiaens musikk er innfallsvinkelen for den som ønsker å oppleve de kristne mysterier i hjerte og sanser. En dramatisk påske ønskes dere alle!

Anbefalte innspillinger:

Gustav Holst: The Hymn of Jesus ; The Cloud Messenger
Della Jones, London Symphony Chorus & Orchestra, dir. Richard Hickox
Chandos Dig. CHAN 8901

Trond Kverno: Passio Domini nostri Jesu Christi secundum Matthaum
Oslo Domkor, dir. Terje Kvam
Aurora Dig. ACD 4994

Dietrich Buxtehude: Membra Jesu nostri
Monteverdi Choir, English Baroque Soloists, dir. John Eliot Gardiner
Deutsche Grammophon DG Dig. 447 298-2

Richard Wagner: Parsifal
Dunja Vejzovic, Peter Hofmann, Berliner Philharmoniker, dir. Herbert von Karajan
Deutsche Grammophon DG Dig. 413 347-2 (4)

Olivier Messiaen: Livre du Saint Sacrement
Jennifer Bate, orgel
Unicorn Dig. DKPCD 9067/8

Pavens bønneintensjoner i mai:

At kvinnelige flyktninger må møte støtte og respekt, slik at de kan finne den nødvendige styrke og trygghet til å vinne over volden og smerten.

At utfordringene fra den moderne bykultur må vekke de troende til ny misjonsiver.

Vennligst meld
adresseforandring
til
St. Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
Tlf.: 23 21 95 00

Liturgisk kalender

APRIL

- Lør 7 Esek 37,21-28; Joh 11,45-56
Tidebønn for uke 2
- SØN 8 PALMESØNDAG.** Luk 18,28-40; Jes 50,4-7; Fil 2,6-11; Luk 22,14-23,56 (kortere form: Luk 23,1-49)
- Man 9 Jes 42,1-7; Joh 12,1-11
- Tir 10 Jes 49,1-6; Joh 13,21-33.36-38
- Ons 11 Jes 50,4-9a; Matt 26,14-25
- Tor 12 **SKJÆRTORS DAG.** 2 Mos 12,1-8.11-14; 1 Kor 11,23-26; Joh 13,1-15
- Fre 13 **LANGFREDAG** - faste og abstinens. Jes 52,13-53,12; Hebr 4,14-16 og 5,7-9; Joh 18,1-19,42
- Lør 14 **PÅSKEVIGILIEN.** 1 Mos 1,1-2,2 (kortere form: 1 Mos 1,1-26-31a); 1 Mos 22,1-18 (kortere form: 1 Mos 22,1-2.9a.10-13.15-18); 2 Mos 14,5-15,1; Jes 54,5-14; Jes 55,1-11; Bar 3,9-15.32 og 4,4; Esek 36,16-17a.18-28; Rom 6,3-11; Luk 24,1-12
- SØN 15 PÅSKESØNDAG.** Apg 10,34a.37-43; Kol 3,1-4 (eller 1 Kor 6,6b-8); Joh 20,1-9 (eller Luk 24,1-12) (eller til aftenmessen: Luk 24,13-35)
- Man 16 **MANDAG I PÅSKEOKTAVEN.** Apg 2,14.22-33; Matt 28,8-15
- Tir 17 **TIRSDAG I PÅSKEOKTAVEN.** Apg 2,36-41; Joh 20,11-18
- Ons 18 **ONSDAG I PÅSKEOKTAVEN.** Apg 3,1-10; Luk 24,13-35
- Tor 19 **TORS DAG I PÅSKEOKTAVEN.** Apg 3,11-26; Luk 24,35-48
- Fre 20 **FREDAG I PÅSKEOKTAVEN.** Apg 4,1-12; Joh 21,1-14
- Lør 21 **LØRDAG I PÅSKEOKTAVEN.** Apg 4,13-21; Mark 16,9-15
Tidebønn for uke 2
- SØN 22 2. SØNDAG I PÅSKETIDEN.**

- Apg 5,12-16; Åp 1,9-11a.12-13.17-19; Joh 20,19-31
- Man 23 (Den hellige Georg) (Den hellige Adalbert) (valgfrie minnedagslesninger for den hl. Georg) Apg 4,23-31; Joh 3,1-8
- Tir 24 (Den hellige Fidelis av Sigmaringen) Apg 4,32-37; Joh 3,7b-15
- Ons 25 **EVANGELISTEN MARKUS.** 1 Pet 5,5b-14; Mark 16,15-20
- Tor 26 Apg 5,27-33; Joh 3,31-36
- Fre 27 Apg 5,34-42; Joh 6,1-15
- Lør 28 (Den hellige Peter Chanel) (Den hellige Louis-Marie Grignon de Montfort) Apg 6,1-7; Joh 6,16-21
Tidebønn for uke 3
- SØN 29 3. SØNDAG I PÅSKETIDEN.** Apg 5,27b-32.40b-41; Åp 5,11-14; Joh 21,1-19 (eller 1-14)
- Man 30 (Den hellige Pius V) Apg 6,8-15; Joh 6,22-29

MAI

- Tir 1 (Den hellige Josef håndverkeren) Apg 7,51-8,1a; Joh 6,30-35 (eller minnedagens messe: 1 Mos 1,26-2,3 eller Kol 3,14-15.17.23-24); Matt 13,54-58)
- Ons 2 Den hellige Athanasius. (valgfrie minnedagslesninger) Apg 8,1b-8; Joh 6,35-40
- Tor 3 **DE HELLIGE FILIP OG JAKOB** - 1 Kor 15,1-8; Joh 14,6-14
- Fre 4 Apg 9,1-20; Joh 6,52-59
- Lør 5 Apg 9,31-42; Joh 6,60-69
Tidebønn for uke 4
- SØN 6 4. SØNDAG I PÅSKETIDEN.** [Bønnedag for kalli] Apg 13,14.43-52; Åp 7,9.14b-17; Joh 10,27-30
- Man 7 Apg 11,1-18; Joh 10,1-10
- Tir 8 Apg 11,19-26; Joh 10,22-30
- Ons 9 Apg 12,24-13,5a; Joh 12,44-50
- Tor 10 Apg 13,13-25; Joh 13,16-20
- Fre 11 Apg 13,26-33; Joh 14,1-6
- Lør 12 (Den hellige Nereus og Achilleus) (Den hellige Pan-

- cratius) Apg 13,44-52; Joh 14,7-14
Tidebønn for uke 1
- SØN 13 5. SØNDAG I PÅSKETIDEN.** Apg 14,21b-27; Åp 21,1-5a; Joh 13,31-33a.34-35
- Man 14 **APOSTELEN MATTIAS.** Apg 1,15-17.20-26; Joh 15,9-17
- Tir 15 Den hellige Hallvard. Apg 14,19-28; Joh 14,27-31a
- Ons 16 Apg 15,1-6; Joh 15,1-8
- Tor 17 Apg 15,7-21; Joh 15,9-11
- Fre 18 Den hellige Erik. (valgfrie minnedagslesninger) Apg 15,22-31; Joh 15,12-17
- Lør 19 Apg 16,1-10; Joh 15,18-21
Tidebønn for uke 2
- SØN 20 6. SØNDAG I PÅSKETIDEN.** Apg 15,1-2.22-29; Åp 21,10-14.22-23; Joh 14,23-29
- Man 21 Apg 16,11-15; Joh 15,26-16,4a
- Tir 22 Apg 16,22-34; Joh 16,5-11
- Ons 23 Apg 17,15.22-18,1; Joh 16,12-15
- Tor 24 **KRISTI HIMMELFART.** Apg 1,1-11; Hebr 9,24-28 og 10,19-23 (eller Ef 1,17-23); Luk 24,46-53
- Fre 25 (Den hellige Beda den Ærverdige) (Den hellige Gregor VII) (Den hellige Maria Magdalena de'Pazzi) Apg 18,9-18; Joh 16,20-23a
- Lør 26 Den hellige Filip Neri. Apg 18,23-28; Joh 16,23b-28

Herren er virkelig
oppstanden.
Alleluja.
Ham være makten
og æren i
evighet.
Luk. 24, 34

Neste nummer utgis 22. mai 2001. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Redaksjon:
Unni Klepper Joynt
(ansvarshavende redaktør)
Olav Egil Aune
May-Lisbeth Myrhaug
Brynjulv Norheim

Faste medarbeidere:
Bernt Eidsvig
Liv Greni
Albert Raulin o.p.
Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 16, 0177 Oslo
Redaksjon: Tlf. 23 21 95 48 - Fax: 23 21 92 43
Ekspedisjon: Tlf. 23 21 95 00
Årsabonnement (Norge): kr. 220,-
Øvrige europeiske land: kr. 230,-
Andre verdensdeler: kr. 240,-
Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.
Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

31

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

AKERSVEIEN 14, 0177 OSLO
TLF. 23 21 95 55 FAKS. 22 36 02 63
E – post: bokhandel@katolsk.no

VI ØNSKER VÅRE KUNDER EN RIKTIG GOD PÅSKE
OG MINNER OM VÅRT UTVALG I LYS FOR ALLE
KIRKELIGE HØYTIDER, MALTE RUSSISKE EGG OG
ANNEN SPESIELL PÅSKEPYNT - BØNNEBØKER
MESSEBOK - SALMEBOK - PÅSKEKORT
HUSK: VI HAR INNBYDELSESKORT TIL DÅP,
I. KOMMUNION OG FERMING.
GODT UTVALG I GREGORIANSK OG ORTODOKS
PÅSKEMUSIKK, SAMT KLASSISK PASSJONSMUSIKK.

ÅPNINGSTIDER: MAND. – FRED.: 10 – 17 / LØRD.: 10 – 14

Porto betalt
ved innleveringen
P.P.
Norge/Norvège

Blikk på tiden

Rørt og begeistret!

Langt fra Italias Lago Maggiore til Finnmarkskysten? Tilfeldighetene ville at veien ble kort. Et møte for katolske pressefolk førte oss noen tidlige marsdager til fagre, men ikke spesielt varme strender: Sne i Milano bare dager før. Men cameliaen, "Maggiore-variant", blomstrer på strandpromenaden. Vi bor "katolsk" over eldgamle velv til et kloster oppløst av Napoleon. Og lytter til mannskor som "kunstnerisk" to kvelder på rad. Et kor fra en obskur liten menighet tar oss med på serafisk ferd gjennom tusen års sakral musikk - en dirigent har utrettet underverker, tent gnister. Så et velopplagt, om ikke alltid finstemt, kor fra en fjellbygd: hjemstavnsens, kjærlighetens og vemodets sanger - med innlagt lysbildesekvens av betagende fjell og solnedganger, aplefioler og en landsby utpå stupet.

Vi studerer ansikter under sangen. Leser hengivelse, innlevelse, konsentrasjon. Og en slags unnselig glede over å få synge sart og brusende og ganske uten elektronikk og "tu-ah, tu-ah"-jenter om hjerte og smerte.

Håp for mannskor og for menn generelt, tenker vi. Og lar fordømmer fare: Det luktet alltid øl og sigar når mannskoret "Lerken" hadde øvet i lokalene hvor vi hver torsdag var katolske speiderpiker. Det hendte vi så dem - de vekket ikke assosiasjonen sangfugler.

Noen dager etter er vi i Berlevåg og opplever Berlevåg Mannsangforening (les: Vi ser Knut Erik Jensens dokumentarfilm "Heftig og begeistret"). Her er de igjen, de syngende mennene. Står der og synger i storm og stille, i bedehus og kirke - i

et landskap og et vær som til tider bokstavelig talt tar pusten både fra dem og oss. Tar ord i sin munn som i dagligtale ville lyde ha-stemt og teatralisk og bli møtt med forlegenhet og latter, men som - med toner til og sunget og slynget ut i fellesskap - forløser, mildner, trøster, bekrefter. Dem og oss. Følelser er lov, en tåre ingen skam. "Ingen er så trygg for fare, som Guds lille barneskare," - er bare begynnelsen.

Igjen fascinerer ansiktene. Og denne gang får vi slippe inn gangdøra. Passe langt inn. Sangerne forteller - forsiktig, tenksomt, tillitsfullt, lunt. Vi aner konturer av skjebner, av glæder og sorger i et samfunn der utviklingen, den med stor U, har kostet dyrt - for mange. Fiskeværet Berlevåg er ikke hva det var. Noen har levet heftig, andre, aner man, svært i det stille. Ting og tegn taler - et smil, en fleip, et bilde på veggen, en kaffe-kjele som settes på komfyren i hjemmet der "kona" ikke lenger varmer. Kamera dveler ved ansikter - ord blir hengende i luften. Vi ser, lytter, aner.

Utkant-Norge kalles de, steder som Berlevåg. Utkant er noe relativt. Hjemme er der ens hjerte er, heter det. Og sjelden har vi sett noen som er så hjemme i sine liv, i sentrum. En gruppe individualister - unge og eldre (eldstemann 95); her er de høy-røstede og de mer stillferdige og forsiktige. Knyttet sammen av skjebne og sangglede; et rørende omsorgsfellesskap på menns premisser: barskt til tider, med varme under. Med humor, smil og slagferdighet - men ingen kaldflir!

Mandig sangglede og menns omsorgsfellesskap er ikke børsnoterte verdier, men her hjemme er kursen for slikt stigende, takket være Knut Erik Jensen og Berlevåg-kara. Alt mens IT-aksjer og andre papirverdier stuper på det internasjonale marked. Du verden for verdiskapning når mennesker trår til - i kor!

Det er påske - tid for glede. Skjønt historiens første "første påskedag" brakte snarere forvirring, usikkerhet og vantro. Skulle man tro sine egne øyne? Og hva var egentlig skjedd? Det tok tid før apostlene og de øvrige i kretsen skjønnte at deres venn faktisk var stått opp fra de døde! Og det gikk uker før de ble kvitt den dårlige samvittigheten: De lot jo sin venn i stikken da det knep. Tid før redselen slapp taket, redselen for selv å møte kors og død om de stod frem med det de visste. Tid før de trodde. Man skjønner dem godt! Først da den Hellige Ånd hadde smeltet engstelsen og vekket kjærligheten, begynte de i begeistringens rus å legge ut for andre om det grense-sprengende de hadde fått del i. Og da de først var kommet i gang, ga de seg som kjent, ikke!

Vi har ikke apostlenes unnskyldning. Vi vet at pinsen kommer, at den Hellige Ånd er her allerede. Som apostlene, har heller ikke vi helt rent mel i posen, fastetid og forsetter til tross: Litt fusk her og litt svik der sant søvng dorskhet overfor andres behov. Desto mer grunn til raskt å "rense ut den gamle surdeig" og ikke skamme oss over at vi tror det umulige: "Han er virkelig oppstanden!" All grunn til, heftig og beistret, å gi uttrykk for håpet som har rørt ved våre hjerter! Hva var det den kloke tenker sukket: At kristne måtte se litt mer forløst ut?

UKJ

